

ที่ ขร ๐๐๒๓.๓/๐๕๕๒๓

ศาลากลางจังหวัดเชียงราย
ถนนแม่ฟ้าหลวง ขร ๕๗๑๐๐

๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง รายงานการติดตามผลการดำเนินงานรูปแบบความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในการจัดบริการสาธารณะ

เรียน นายอำเภอทุกอำเภอ นายกองการบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย และนายกเทศมนตรีนครเชียงราย

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๑๐๗/ว ๔๕๕๙

ลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๙

จำนวน ๑ ชุด

ด้วยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี แจ้งว่าได้ดำเนินการติดตามผลการดำเนินงานรูปแบบ
ความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะ เพื่อศึกษารูปแบบความร่วมมือ
ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะ จำนวน ๔ ภารกิจ ได้แก่ การบริหารจัดการขยะ
การดูแลรักษาแหล่งน้ำ การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการดูแลผู้สูงอายุ โดยรวบรวมแนวทาง
และรูปแบบ ความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิธีการบริหารจัดการ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
และการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำเสนอ
คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณากำหนดนโยบายในการส่งเสริม
และสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดความร่วมมือในการจัดบริการสาธารณะ จึงขอแจ้งให้
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับทราบรายงานการติดตามผลดังกล่าวเพื่อพิจารณาส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิด
ความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะต่อไป รายละเอียดปรากฏตาม
สิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายอาคม สุขพันธ์)

รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด
กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น
โทรศัพท์/โทรสาร ๐ ๕๓๑๗ ๗๓๒๘ ต่อ ๑๙

จ.จ
2.2.66
K/กย
ขอ ๑๓๐๗/ว ๒๕๕๙

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น
เลขที่ 4786
วันที่ 17 มิ.ย. 2559
เวลา

จังหวัดเชียงใหม่
เลขที่ 11266
วันที่ 11 มิ.ย. 2559
เวลา

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง รายงานการติดตามผลการดำเนินงานรูปแบบความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในการจัดบริการสาธารณะ

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด เชียงราย

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานการติดตามผลการดำเนินงานรูปแบบความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในการจัดบริการสาธารณะ จำนวน ๔ ชุด

ด้วยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ดำเนินการติดตามผลการดำเนินงานรูปแบบความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะ เพื่อศึกษารูปแบบความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะ จำนวน ๔ ภารกิจ ได้แก่ การบริหารจัดการขยะ การดูแลรักษาแหล่งน้ำ การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการดูแลผู้สูงอายุ โดยรวบรวมแนวทางและรูปแบบความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิธีการบริหารจัดการ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำเสนอคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณากำหนดนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดความร่วมมือในการจัดบริการสาธารณะ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้จัดทำรายงานการติดตามผลการดำเนินงานรูปแบบความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะ ทั้ง ๔ ภารกิจ เสนอคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาแล้ว มีมติให้แจ้งส่วนราชการที่เกี่ยวข้องรับทราบรายงานการติดตามผลดังกล่าว เพื่อพิจารณาส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะต่อไป รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ ผลเป็นประการใดกรุณาแจ้งให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีทราบด้วย จักขอบคุณมาก

ขอแสดงความนับถือ

(นายจรัชชัย มูลทองโร่ย)
รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจ
ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๐๘
โทรสาร ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๔๑

กรอบแนวทางการบริหารจัดการขยะในรูปแบบความร่วมมือ ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑. Road Map การแก้ไขปัญหาขยะของประเทศไทย

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๗ มีมติเห็นชอบ Road Map การแก้ไขปัญหาขยะของประเทศไทย โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น ๔ กิจกรรม ได้แก่

๑. การจัดการขยะเก่าสะสม ในพื้นที่วิกฤติ ๖ จังหวัด ได้แก่ พระนครศรีอยุธยา สระบุรี นครปฐม สมุทรปราการ ลพบุรี ปทุมธานี

๒. การจัดการขยะรูปแบบใหม่ เน้นผลิตพลังงาน นำขยะไปเผาเพื่อผลิตพลังงานโดยแบ่งเตาเผาเป็น ๓ ขนาด ได้แก่ ขนาดเล็ก (รองรับขยะน้อยกว่า ๕๐ ตัน/วัน) ขนาดกลาง (รองรับขยะ ๕๐-๓๐๐ ตัน/วัน) และขนาดใหญ่ (รองรับขยะมากกว่า ๓๐๐ ตัน/วัน)

๓. วางระเบียบมาตรการการบริหารจัดการขยะและของเสียอันตราย เนื่องจากยังไม่ประกาศยกเลิกกฎหมายเดิม กรมควบคุมมลพิษจึงเพิ่มเติมกฎกระทรวงปรับปรุงกฎหมายเก่าให้ อปท. ออกเทศบัญญัติ และเสนอกฎหมายใหม่ คือ ร่างพระราชบัญญัติ การจัดการซากผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า และร่างพระราชบัญญัติขยะแห่งชาติ เพื่อใช้จัดการขยะชุมชน โดยจะรวบรวมกฎหมายเดิมที่มีอยู่ ๑๒ ฉบับ และจะเสนอเข้าสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา

๔. การสร้างวินัยคนในชาติ จะมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ ณรงค์ ให้ความรู้ ลดและคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง รวมถึงการลดการใช้ถุงพลาสติกและโฟม โดยจะขอความร่วมมือจากร้านค้าปลีกรายใหญ่ นอกจากนี้ จะบรรจุเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยไว้ในหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียน และส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติจริงในสถานศึกษา

ทั้งนี้ การดำเนินงานตาม road map แบ่งออกเป็น ๓ ระยะ ได้แก่

๑. ระยะเร่งด่วน ภายใน ๖ เดือน มีพื้นที่เป้าหมาย ๑๑ จังหวัด (อปท. จำนวน ๖๑๙ แห่ง) การกำจัดขยะเก่า ในพื้นที่ ๖ จังหวัด ได้แก่ พระนครศรีอยุธยา สระบุรี นครปฐม สมุทรปราการ ลพบุรี ปทุมธานี และจังหวัดนำร่องที่จัดการขยะรูปแบบใหม่ จำนวน ๕ จังหวัด ได้แก่ นนทบุรี ภูเก็ต สงขลา กรุงเทพมหานคร และเชียงราย

๒. ระยะปานกลาง ภายใน ๑ ปี มีพื้นที่เป้าหมาย ๒๐ จังหวัด (อปท. จำนวน ๒,๑๗๒ แห่ง) ได้แก่ กาญจนบุรี นครศรีธรรมราช เพชรบุรี สุราษฎร์ธานี ราชบุรี ขอนแก่น ปราจีนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชลบุรี นครราชสีมา ลำปาง แพร่ ชัยนาท เพชรบูรณ์ ระนอง ชุมพร ยะลา ฉะเชิงเทรา กระบี่ และสมุทรสาคร

๓. ระยะยาว ภายในเวลา ๑ ปีขึ้นไป จะดำเนินการต่อในจังหวัดอื่นๆ ที่เหลืออีก ๔๖ จังหวัด (อปท. จำนวน ๕,๐๖๒ แห่ง)

๒. แนวทางการทำความเข้าใจความตกลงร่วมมือกันจัดทำบริการสาธารณะของ อปท. ตามประกาศ ก.ก.ถ. เรื่อง การทำความเข้าใจความตกลงร่วมมือกันจัดทำบริการสาธารณะของ อปท.

๒.๑ การจัดทำบันทึกข้อตกลง

- (๑) ประชุมหารือร่วมกัน โดยจัดทำบันทึกข้อตกลงเป็นหนังสือ
- (๒) นำเสนอสภาท้องถิ่นพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยปฏิบัติตามกฎหมายจัดตั้ง อปท.
- (๓) รายงานและจัดส่งสำเนาบันทึกข้อตกลงให้กับผู้กำกับดูแล อปท.

๒.๒ บันทึกข้อตกลงร่วมมือกันอย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังนี้

- (๑) รายชื่อ อปท. ที่เข้าร่วมร่วมมือกันจัดบริการสาธารณะ
- (๒) วัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน
- (๓) ระยะเวลาการดำเนินงาน
- (๔) แผนการดำเนินงานและการบริหารใช้จ่ายตามโครงการ
- (๕) งบประมาณ
- (๖) ขอบเขตความรับผิดชอบและกิจกรรมของการจัดบริการสาธารณะ

๒.๓ การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามและประเมินผล

กรณีที่มีการกิจต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้ อปท. แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อตกลงและให้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามและประเมินผลการจัดทำบริการสาธารณะตามบันทึกข้อตกลง ในการดำเนินงานกรณีเกิดปัญหาที่จะต้องมีการวินิจฉัย เพื่อแก้ไขปัญหาให้คณะกรรมการบริหารเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นมายัง อปท. ที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อให้ผู้บริหาร อปท. ประชุมหารือร่วมกัน เพื่อหาข้อยุติและตัดสินใจดำเนินการต่อไป

๒.๔ การดำเนินโครงการจัดทำบริการสาธารณะร่วมกัน ให้ อปท. แต่ละแห่งที่เข้าร่วมโครงการ ดำเนินการดังนี้

๑) การจัดซื้อจัดจ้างหรือการดำเนินการจัดหาพัสดุและครุภัณฑ์

- กรณีที่สามารถแยกการจัดซื้อจัดจ้างได้ ให้ อปท. เป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างหรือดำเนินการจัดหาพัสดุและครุภัณฑ์นั้น
- กรณีที่ไม่สามารถแยกการจัดซื้อจัดจ้างได้ ให้ อปท. ทำความตกลงร่วมมือกันให้ อปท. แห่งใดแห่งหนึ่งที่เข้าร่วมโครงการเป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างก็ได้ โดยให้นำระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มาใช้บังคับ

๒) ความเป็นเจ้าของในทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

- กรณีที่แยกการจัดซื้อจัดจ้างได้ ให้ อปท. เป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น
- กรณีที่ไม่สามารถแยกการจัดซื้อจัดจ้างได้ อาจแบ่งได้ ดังนี้
 - (๑) การร่วมมือกันในลักษณะการสนับสนุนงบประมาณ หรือพัสดุ ครุภัณฑ์ ให้แก่ อปท. ใดเป็นผู้ดำเนินการ ให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของ อปท. ที่ได้รับการสนับสนุน
 - (๒) การร่วมมือกันในลักษณะที่เป็นการลงทุนร่วมกัน ให้ อปท. เป็นเจ้าของทรัพย์สินตามสัดส่วนทรัพย์สินที่นำมาลงทุน

๓) การดูแลและบำรุงรักษาทรัพย์สินที่ไม่ได้ทำความตกลงกันไว้

- กรณีที่ อปท. ใดเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ให้ อปท. นั้นเป็นผู้ดูแลและบำรุงรักษาทรัพย์สิน
- กรณีการสนับสนุนงบประมาณให้แก่ อปท. ใดเป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างให้ อปท. ที่ได้รับการสนับสนุนเป็นผู้ดูแลและบำรุงรักษาทรัพย์สิน
- กรณีการนำงบประมาณมาลงทุนร่วมกันเพื่อดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ให้ อปท. ที่เข้าร่วมโครงการประชุมร่วมกัน และมอบหมายให้ อปท. แห่งใดแห่งหนึ่งเป็นผู้ดูแลและบำรุงรักษาทรัพย์สิน

๔) ความเสียหายที่เกิดขึ้น

- จากการกระทำละเมิดของบุคคลภายนอก
ทรัพย์สินที่เสียหายเป็นของ อปท. ใด ให้ อปท. นั้นรับผิดชอบ
ทรัพย์สินที่เสียหายเป็นทรัพย์สินรวมของโครงการ ให้ อปท. ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้จัดซื้อจัดจ้างหรือผู้ดูแลทรัพย์สินนั้นรับผิดชอบ
- ความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่โครงการ
ให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยความผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

๕) รายได้ที่เกิดขึ้นจากการจัดทำบริการสาธารณะ

ให้แบ่งรายได้ที่เกิดขึ้นหลังจากหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการแล้วให้แก่ อปท. ที่เข้าร่วมโครงการตามสัดส่วนที่ได้ตกลงกันไว้

๓. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการบริหารจัดการขยะในรูปแบบความร่วมมือระหว่าง อปท.

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักงาน ก.ก.ถ.) ได้ดำเนินการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการบริหารจัดการขยะในรูปแบบความร่วมมือระหว่าง อปท. ในการจัดบริการสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ ในพื้นที่ อปท. กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๖ แห่ง ปรากฏผลสรุป ดังนี้

๓.๑ อปท. กลุ่มตัวอย่างที่ลงพื้นที่ติดตามผล

- ๑) องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
- ๒) เทศบาลนครภูเก็ต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
- ๓) เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
- ๔) เทศบาลตำบลลานกระบือ อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร
- ๕) เทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
- ๖) เทศบาลตำบลพนา อำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ

๓.๒ รูปแบบการบริหารจัดการขยะของ อปท.

พบว่า อปท. มีวิธีการบริหารจัดการขยะ จำนวน ๔ วิธี ได้แก่ ๑) ระบบกำจัดขยะมูลฝอยด้วยเตาเผาขยะ ๒) ระบบฝังกลบขยะและบ่อบำบัดที่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ๓) การวางกองที่ไม่ถูกต้องหลักสุขาภิบาล และ ๔) การทำปุ๋ยหมัก ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า อปท. มีการบริหารจัดการขยะตามความเหมาะสมของ

สภาพพื้นที่แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่ การบริหารจัดการในภาพรวมระดับจังหวัด และการบริหารจัดการในระดับพื้นที่ อปท. ดังนี้

๑) การบริหารจัดการในภาพรวมระดับจังหวัด

อปท. ขนาดใหญ่ในลักษณะสังคมเมือง เช่น เทศบาลนครภูเก็ต (มีขยะในพื้นที่ ซึ่งสามารถกำจัดได้ จำนวน ๑๓๐ ตัน/วัน และสามารถกำจัดขยะให้ อปท. อื่น จำนวน ๕๗๐ ตัน/วัน) และ อบจ. ระยอง (มีขยะในพื้นที่ จำนวน ๓๐๐ ตัน/วัน) พบว่า มีปริมาณขยะจำนวนมาก และประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีการคัดแยกขยะจากครัวเรือน ส่งผลให้เกิดปัญหาขยะล้นเมือง

กรณีจังหวัดภูเก็ต เทศบาลนครภูเก็ต ได้ดำเนินการบริหารจัดการขยะแบบผสมผสาน ได้แก่

๑) ระบบเตาเผาขยะที่สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคกำจัดขยะได้ จำนวน ๗๐๐ ตัน/วัน ใช้งบบำรุงรักษาเฉลี่ยปีละ ๘๘.๗๘ ล้านบาท มีบุคลากรรับผิดชอบ จำนวน ๑๕ คน ๒) การฝังกลบขยะและบ่อบำบัดขยะ มีจำนวน ๕ บ่อ ใช้งบประมาณบริหารจัดการปีละ จำนวน ๓๙ ล้านบาท บุคลากรรับผิดชอบ จำนวน ๑๕ คน และ ๓) การทำปุ๋ยหมัก โดยมีการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ อปท. ทั้งจังหวัด ทั้งนี้ระบบการบริหารจัดการขยะดังกล่าวสามารถกำจัดขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละวันได้ ซึ่งการเก็บขนขยะไปกำจัด อปท. แต่ละแห่งมีหน้าที่นำขยะไปยังจุดรับขยะ สำหรับ อปท. ที่ไม่มีรถเก็บขนขยะ เทศบาลนครภูเก็ต รับผิดชอบในการเก็บขนขยะ โดย อปท. จะต้องเสียค่าธรรมเนียมในการเก็บขนและกำจัดขยะ (อัตราค่าบริการ จำนวน ๕๒๐ บาท/ตัน) จะเห็นได้ว่า เทศบาลนครภูเก็ตมีความคุ้มค่าในการดำเนินงานดังกล่าว

กรณีจังหวัดระยอง ได้ดำเนินการบริหารจัดการขยะ โดยมีศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมแบบครบวงจร ซึ่งสามารถกำจัดขยะในพื้นที่ จำนวน ๑ ตัน/วัน และสามารถกำจัดขยะให้ อปท. อื่น จำนวน ๒๙๙ ตัน/วัน อัตราค่าบริการ จำนวน ๔๐๐ บาท/ตัน ใช้งบประมาณบริหารจัดการปีละ จำนวน ๓๐๐ ล้านบาท มีบุคลากรรับผิดชอบ จำนวน ๑๕ คน สำหรับการนำขยะไปกำจัดโดยวิธีฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล เช่น การปูแผ่น HDPE ในบ่อฝังกลบและบ่อบำบัดน้ำเสีย การติดตั้งเครื่องเติมอากาศในบ่อบำบัดน้ำเสีย บ่อสังเกตการณ์ และลานล้างรถบรรทุกขยะก่อนออกจากศูนย์กำจัดขยะ การปลูกต้นไม้เพื่อเป็นแนวกันชน และการปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย นอกจากนี้ อบจ. ระยอง ได้มีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าเพื่อแปลงขยะเป็นพลังงาน โดยมีการผลิตเชื้อเพลิงแห้ง Refuse Derived Fuel (RDF) และผลิตไฟฟ้าจากพลังงานขยะ โดยใช้ขยะจากชุมชนปริมาณ ๕๐๐ ตัน/วัน สามารถผลิตไฟฟ้าได้ ปริมาณ ๘ MW/วัน ขายให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โดยมีกระบวนการคัดแยกขยะ ๔ ประเภท ได้แก่ ๑) ขยะอินทรีย์ มีปริมาณมากที่สุด จะถูกนำไปฝังกลบในหลุมที่ถูกหลักสุขาภิบาล ๒) ขยะรีไซเคิลมีการนำส่งโรงงานแปรรูป ๓) เศษพลาสติกมีการนำส่งโรงงานแปรรูป และ ๔) ขยะที่เหลือจากการคัดแยก จะถูกนำไปฝังกลบในหลุมที่ถูกหลักสุขาภิบาล ทั้งนี้ ระบบการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจรดังกล่าวสามารถแปลงขยะเป็นพลังงานทำให้ขยะในชุมชนหมดไป และได้พลังงานทดแทนเป็นการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า และมีการจัดกิจกรรม CSR ร่วมกับชุมชนโดยรอบ ศูนย์กำจัดขยะ ได้แก่ การส่งเสริมให้เยาวชนและชุมชน ลดและคัดแยกขยะมูลฝอย รวมถึงการสนับสนุนรถบรรทุกขยะให้กับชุมชนโดยรอบพื้นที่กำจัดขยะ และจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพจากการแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นทุนและการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ

สรุปวิธีการ/ขั้นตอนกระบวนการดำเนินงาน

(๑) แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการขยะในระดับจังหวัดโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ผู้บริหาร อปท. ทุกแห่ง ส่วนราชการ และองค์กรเอกชนเป็นกรรมการ และเจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเป็นเลขานุการ

(๒) แต่งตั้งอนุกรรมการด้านต่างๆ มีหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นประธาน เช่น ผู้แทนสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด

(๓) จัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาขยะในพื้นที่จังหวัด และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบตามศักยภาพของแต่ละ อปท.

(๔) จัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่าง อปท. เจ้าภาพหลัก กับ อปท. ทุกแห่งในจังหวัด ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และเอกชน

(๕) รมรณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะจากต้นทาง และการกำจัดขยะมูลฝอยตามหลักวิชาการ รวมถึงการรีไซเคิลวัสดุเหลือใช้

(๖) ติดตามผลการดำเนินงาน และรายงานผลการดำเนินงาน

๒) การบริหารจัดการในระดับพื้นที่ อปท.

อปท. ขนาดเล็กในสังคมชนบท เช่น เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ (ขยะในพื้นที่ จำนวน ๔๐ ตัน/วัน และกำจัดให้ อปท. อื่น จำนวน ๓๐ ตัน/วัน) เทศบาลตำบลลานกระบือ (ขยะในพื้นที่ จำนวน ๔ ตัน/วัน และกำจัดให้ อปท. อื่น จำนวน ๖ ตัน/วัน) เทศบาลตำบลเกาะคา (ขยะในพื้นที่ ๑๐ ตัน/วัน และกำจัดให้ อปท. อื่น จำนวน ๒๖ ตัน/วัน) และเทศบาลตำบลพนา (ขยะในพื้นที่ จำนวน ๑ ตัน/วัน) พบว่า ขยะส่วนใหญ่เป็นขยะในครัวเรือนจะเป็นขยะมูลฝอยจากการอุปโภค บริโภค และส่วนใหญ่เป็นขยะเปียก การกำจัดจะดำเนินการได้ง่ายกว่า อปท. ที่มีศักยภาพในพื้นที่ควรเป็นเจ้าภาพหลัก ควรมีการรวมกลุ่มของ อปท. (cluster) โดยในแต่ละจังหวัดอาจจะแบ่งเป็นกลุ่มตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ ซึ่งต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าพิจารณาจากปริมาณขยะ ระยะทางการขนส่ง และสถานที่กำจัดขยะ ซึ่งอาจดำเนินการในลักษณะการฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล หรือการทำปุ๋ยหมัก โดยจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่าง อปท. ในพื้นที่ใกล้เคียงร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด และบริษัทเอกชน

กรณีเทศบาลตำบลเกาะคา มีขยะในพื้นที่ ๑๐ ตัน/วัน ซึ่งสามารถกำจัดขยะเองได้ และกำจัดให้ อปท. อื่น จำนวน ๒๖ ตัน/วัน ได้ดำเนินการบริหารจัดการขยะ โดยมีศูนย์ประสานและบริหารจัดการร่วมด้านการจัดการขยะ โดยการฝังกลบขยะบนพื้นดินให้ อปท. ที่ร่วมดำเนินการนำขยะที่ผ่านการคัดแยกมายังสถานที่กำจัดขยะ โดย อปท. ภาคีสมาชิกอุดหนุนงบประมาณปีละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท/แห่ง เป็นค่ากำจัดขยะและค่าบริหารจัดการศูนย์ฯ งบประมาณบริหารจัดการเฉลี่ยปีละ จำนวน ๑.๓๐ ล้านบาท มีบุคลากรรับผิดชอบจำนวน ๑๕ คน สำหรับการทำปุ๋ยหมักจากขยะเปียก มีการรณรงค์ให้ประชาชนคัดแยกขยะจากครัวเรือน มีการนำกลับมาใช้ใหม่ และการเพิ่มมูลค่าขยะให้กลับเป็นเงินภายใต้หลักการ การลดและการคัดแยกจากแหล่งกำเนิด เน้นการใช้มาตรการ ๓R ได้แก่ ๑) Reuse ๒) Reduce ๓) Recycle โดยนำขยะเปียกมาแปรรูป เช่น การทำปุ๋ยอินทรีย์ การทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ การเลี้ยงไส้เดือน การนำไปหมักเพื่อให้เกิดก๊าซใช้ในโรงเรียน ทั้งนี้ ใช้กระบวนการจัดการโดยคนในชุมชน สร้างการมีส่วนร่วม ความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นร่วมกันและกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะ จึงทำให้เทศบาลตำบลเกาะคาประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะ

สรุปวิธีการ/ขั้นตอนกระบวนการดำเนินงาน

(๑) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการขยะในพื้นที่

(๒) จัดทำประชาคมระดมความคิดเห็นและชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาขยะในพื้นที่ และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบตามศักยภาพของแต่ละ อปท.

(๓) แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการขยะในระดับพื้นที่ โดยมีนายอำเภอหรือผู้บริหาร อปท. ในพื้นที่เป็นประธาน ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด) ผู้นำชุมชน และองค์กรเอกชนเป็นกรรมการ และเจ้าหน้าที่ของ อปท. เจ้าภาพหลักที่รับผิดชอบงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นเลขานุการ

(๔) จัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่าง อปท. เจ้าภาพหลักกับ อปท. ในพื้นที่ใกล้เคียงที่เข้าร่วม ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เอกชน มูลนิธิ และผู้นำชุมชน

(๕) รณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะจากต้นทาง เพื่อลดขั้นตอนการจัดการขยะ โดยแบ่งขยะออกเป็น ขยะเปียก นำมาทำปุ๋ยอินทรีย์ และเลี้ยงไส้เดือน ขยะแห้ง กำจัดโดยการฝังกลบและเพิ่มมูลค่า ขยะรีไซเคิลหรือขยะขายได้ ขายที่ธนาคารขยะและร้านรับซื้อของเก่าในชุมชน ขยะอันตราย กำจัดตามหลักสุขาภิบาล

(๖) ติดตามประเมินผลการดำเนินงานและรายงานผลการดำเนินงาน

๓.๓ ลักษณะรูปแบบความร่วมมือที่ อปท. ดำเนินการ

๑) การจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน

ลักษณะความร่วมมือจะมี อปท. เจ้าภาพซึ่งจะให้การสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร และเครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ และกำหนดแผนการดำเนินงาน ตามลำดับ สำหรับ อปท. อื่น ร่วมสนับสนุนงบประมาณ ร่วมจัดทำแผนการดำเนินงาน และสถานที่ดำเนินงานร่วมกัน

๒) การจัดทำโครงการร่วมกัน

ลักษณะความร่วมมือจะมี อปท. เจ้าภาพเป็นผู้รับผิดชอบโครงการหลัก และ อปท. เจ้าภาพจะสนับสนุนงบประมาณ และเครื่องจักร อุปกรณ์ ส่วน อปท. ภาคี่จะมีการจัดทำแผนการดำเนินงานร่วมกัน และร่วมสนับสนุนบุคลากร

๓.๔ การบริหารจัดการเกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดชอบร่วมกัน

(๑) กรณีเกิดรายได้ ส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการโครงการทั้งหมด และสำหรับ อปท. ที่มีการจ้างเหมาเอกชนดำเนินการจะมีการแบ่งตามสัดส่วนข้อตกลง

(๒) การดูแลบำรุงรักษาทรัพย์สิน เครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์

- กรณีทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน จะมีข้อตกลงร่วมกันในการดูแลทรัพย์สิน และมีการทำหลักฐานการยืมและคืนเครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ และ อปท. ภาคี่จะร่วมกันออกค่าใช้จ่ายในการดูแล บำรุงรักษา ซ่อมแซมตามข้อตกลง หรือกรณีจ้างเหมาบริการเอกชนจะรับผิดชอบตามข้อตกลง

- กรณีทำโครงการร่วมกัน อปท. เจ้าภาพจะรับผิดชอบดูแล บำรุงรักษา ซ่อมแซมเองทั้งหมด

(๓) กรณีเกิดความเสียหาย

- ทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน อปท. ภาคีจะรับผิดชอบร่วมกันตามข้อตกลง
- ทำโครงการร่วมกัน อปท. เจ้าภาพจะรับผิดชอบเองทั้งหมด

๓.๕ ผลลัพธ์ที่ได้เปรียบเทียบกับก่อนและหลังดำเนินการโครงการในรูปแบบความร่วมมือ

(๑) ก่อนดำเนินการ พบว่า ในพื้นที่ อปท. ส่วนใหญ่ประชาชนไม่มีการคัดแยกขยะจากต้นทาง อปท. แต่ละแห่งไม่มีสถานที่/บริเวณรวบรวมและกำจัดขยะ และมีการกำจัดขยะไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน และประชาชนขาดความรู้ในการกำจัดขยะส่งผลให้ไม่มีจิตสำนึกร่วมกัน ในการคัดแยกขยะ

(๒) หลังดำเนินการ บริหารจัดการขยะในรูปแบบความร่วมมือ พบว่า อปท. ส่วนใหญ่ ได้มีการจัดกิจกรรมรณรงค์และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำจัดขยะและสร้างจิตสำนึกให้มีการคัดแยกขยะจากต้นทาง จึงทำให้ อปท. สามารถนำขยะที่ผ่านการคัดแยกมาเข้าสู่กระบวนการ โดยร่วมมือกับ อปท. ใกล้เคียงหรือภายในจังหวัดเดียวกัน ส่วนราชการ มูลนิธิ และรวมถึงเอกชน มีผู้เชี่ยวชาญมาให้คำปรึกษา มีการสร้าง ปรับปรุงซ่อมแซมสถานที่กำจัดขยะให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล สามารถกำจัดขยะได้มากขึ้น ส่งผลให้ปริมาณขยะในชุมชนลด และทำให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น

๓.๖ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ พบว่า ส่วนใหญ่ อปท. และชุมชนมีความเข้มแข็ง ความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ มีการวางแผนและการประสานงานที่ดี มีการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนราชการหรือ อปท. ได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่อง และมีองค์ความรู้และต้นแบบที่ดีในการดำเนินงาน เช่น มูลนิธิ เพื่อสิ่งแวดล้อมภูเก็ต ได้คิดค้นต้นแบบถังหมักปุ๋ยอินทรีย์แบบใช้อากาศ เพื่อช่วยลดปริมาณขยะอินทรีย์ อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง อปท. ด้วยกันเอง ประชาชน และส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นๆ ล้วนส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการบริหารจัดการขยะ

๓.๗ แผนการดำเนินงานในอนาคต พบว่า อปท. ขนาดใหญ่มีแนวโน้มจะพัฒนาต่อยอดการบริหารจัดการขยะในภาพรวมแบบครบวงจร เช่น อบจ.ระยอง จะดำเนินการก่อสร้างอาคารคัดแยกขยะ มูลฝอยพร้อมติดตั้งเครื่องจักรระบบคัดแยกขยะ พัฒนาศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมให้สามารถรองรับปริมาณขยะจาก อปท. ในพื้นที่จังหวัดได้ เทศบาลนครภูเก็ตมีแผนการจัดทำอุทยานการเรียนรู้ด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม สำหรับ อปท. ขนาดเล็ก เช่น เทศบาลตำบลเกาะคา มีแผนการจัดทำระบบการคัดแยกขยะที่สามารถนำขยะเชื้อเพลิงไปขายให้กับบริษัทเอกชนเป็นรายได้ให้แก่เทศบาลได้ และเทศบาลตำบลลานกระบือจะมีการต่อยอดการดำเนินงานการบริหารจัดการขยะแบบเชิงกลและชีวภาพ (Mechanical and Biological Treatment : MBT) เป็นแบบระบบเทคโนโลยีการผลิตเชื้อเพลิงขยะ (Refused Derive Fuel : RDF)

๓.๘ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของอปท. ในการดำเนินงานการบริหารจัดการขยะในรูปแบบความร่วมมือ พบว่า อปท. ส่วนใหญ่ มีปัญหาในการดำเนินงาน คือ ประชาชนไม่คัดแยกขยะจากต้นทางทำให้เกิดขยะสะสมและเป็นอุปสรรคในการกำจัด รองลงมา คือ เครื่องมือ เครื่องจักรไม่เพียงพอรองรับปริมาณขยะที่มีจำนวนมากและขาดงบประมาณในการดำเนินงาน และไม่มีกฎหมายรองรับการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะในลักษณะรูปแบบความร่วมมือระหว่าง อปท. ซึ่ง อปท. ขนาดใหญ่ได้มีข้อเสนอแนะให้ส่วนกลางจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจรในภาพรวมของจังหวัด และควร

สนับสนุนเครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ และให้คำปรึกษาทางด้านเทคนิคแก่ อปท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ควรดำเนินการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ และการดำเนินงานรูปแบบความร่วมมือระหว่าง
อปท. ให้สามารถดำเนินการได้

๔. ข้อเสนอแนะของสำนักงาน ก.ก.ถ. และคณะอนุกรรมการด้านการติดตามและประเมินผล

๑) กระทรวงมหาดไทยควรกำหนดมาตรการในการสนับสนุน ส่งเสริมให้ อปท. ที่มีการรวมกลุ่ม
ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่มีผลการดำเนินงานในพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งผลักดันให้ส่วนราชการต่าง ๆ
ในพื้นที่ เป็นผู้นำในการคัดแยกขยะเพื่อให้เกิดความร่วมมือจากประชาชน ชุมชน โรงเรียน สถานประกอบการ
ในการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง

๒) กระทรวงมหาดไทยควรส่งเสริมให้ อปท. มีการรวมกลุ่มกันบริหารจัดการขยะอย่างครบวงจร
โดยมีการบูรณาการแผนงาน งบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ อุปกรณ์ ด้วยการใช้วิธีการจัดการขยะ
แบบผสมผสานตามศักยภาพและความสามารถของ อปท. และการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทของ อปท.
ในการจัดการขยะ ไม่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีที่มีราคาแพง โดยให้มีการจัดการขยะที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มของ
อปท. ซึ่งคาดว่าจะเป็นการลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในภาพรวมของจังหวัดได้

๓) อบจ. หรือเทศบาลขนาดใหญ่ ควรเป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการ อปท. และส่วนราชการ
ที่เกี่ยวข้องในจังหวัดในการเป็นศูนย์กลางรวบรวมของเสียอันตรายจากชุมชนและนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง
โดยร่วมกันออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

๔) สำนักงาน ก.ก.ถ. ควรเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการจัดบริการ
สาธารณะของ อปท. รวมทั้งประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมควบคุมมลพิษ และกรมส่งเสริมคุณภาพ
สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการหรือเทคโนโลยีในการจัดการขยะในรูปแบบต่างๆ ของ
อปท. ที่มีความสอดคล้องกับบริบทของ อปท. รวมทั้งการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร และสนับสนุน
งบประมาณให้แก่ อปท. ในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่

กรอบแนวทางการบริหารจัดการแหล่งน้ำในรูปแบบความร่วมมือ ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑. การแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการแหล่งน้ำของประเทศไทย

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้มีคำสั่งลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๗ แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการน้ำ โดยมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ โดยแบ่งเป้าหมายออกเป็น ๓ ระยะ ได้แก่ ระยะเร่งด่วน (สั้น) พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๕๙ ระยะกลาง พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ และระยะยาว พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๖๙ เพื่อกำหนดกรอบนโยบายและแผนงานการบริหารจัดการน้ำ การป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย ภัยแล้ง และคุณภาพน้ำของประเทศไทยให้เป็นไปอย่างมีเอกภาพและบูรณาการในทุกมิติ ดังนี้

- ๑.๑ ยุทธศาสตร์การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค
- ๑.๒ ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (เกษตรและอุตสาหกรรม)
- ๑.๓ ยุทธศาสตร์การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย
- ๑.๔ ยุทธศาสตร์การจัดการคุณภาพน้ำ
- ๑.๕ ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน
- ๑.๖ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ

ภายใต้การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของรัฐบาล จะเห็นได้ว่า อปท. มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนให้เกิดผลตามยุทธศาสตร์ดังกล่าว ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันซึ่งปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข โดยเร่งด่วน ได้แก่ การขาดแคลนน้ำอุปโภค การขาดแคลนน้ำภาคการเกษตร ปัญหาอุทกภัย และภัยแล้ง ปัญหาป่าต้นน้ำเสื่อมโทรม และการกัดเซาะพังทลายของดิน รวมทั้งปัญหาคุณภาพของน้ำ

๒. แนวทางการทำความตกลงร่วมมือกันจัดทำบริการสาธารณะของ อปท. ตามประกาศ ก.ก.ถ. เรื่อง การทำความตกลงร่วมมือกันจัดทำบริการสาธารณะของ อปท.

๒.๑ การจัดทำบันทึกข้อตกลง

- (๑) ประชุมหารือร่วมกัน โดยจัดทำบันทึกข้อตกลงเป็นหนังสือ
- (๒) นำเสนอสภาท้องถิ่นพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยปฏิบัติตามกฎหมายจัดตั้ง อปท.
- (๓) รายงานและจัดส่งสำเนาบันทึกข้อตกลงให้กับผู้กำกับดูแล อปท.

๒.๒ บันทึกข้อตกลงร่วมมือกันอย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังนี้

- (๑) รายชื่อ อปท. ที่เข้าร่วมร่วมมือกันจัดบริการสาธารณะ
- (๒) วัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน
- (๓) ระยะเวลาการดำเนินงาน
- (๔) แผนการดำเนินงานและการบริหารใช้จ่ายตามโครงการ
- (๕) งบประมาณ
- (๖) ขอบเขตความรับผิดชอบและกิจกรรมของการจัดบริการสาธารณะ

๒.๓ การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามและประเมินผล

กรณีที่ภารกิจต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้ อปท. แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อตกลงและให้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามและประเมินผลการจัดทำบริการสาธารณะตามบันทึกข้อตกลง ในการดำเนินงานกรณีเกิดปัญหาที่จะต้องมีการวินิจฉัย เพื่อแก้ไขปัญหาให้คณะกรรมการบริหารเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นมายัง อปท. ที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อให้ผู้บริหาร อปท. ประชุมหารือร่วมกัน เพื่อหาข้อยุติและตัดสินใจดำเนินการต่อไป

๒.๔ การดำเนินโครงการจัดทำบริการสาธารณะร่วมกัน ให้ อปท. แต่ละแห่งที่เข้าร่วมโครงการดำเนินการ ดังนี้

๑) การจัดซื้อจัดจ้างหรือการดำเนินการจัดหาพัสดุและครุภัณฑ์

- กรณีที่สามารถแยกการจัดซื้อจัดจ้างได้ ให้ อปท. เป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างหรือดำเนินการจัดหาพัสดุและครุภัณฑ์นั้น

- กรณีที่ไม่สามารถแยกการจัดซื้อจัดจ้างได้ ให้ อปท. ทำความตกลงร่วมกันให้ อปท. แห่งใดแห่งหนึ่งเข้าร่วมโครงการเป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างก็ได้ โดยให้นำระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มาใช้บังคับ

๒) ความเป็นเจ้าของในทรัพย์สินเกี่ยวกับโครงการ

- กรณีที่แยกการจัดซื้อจัดจ้างได้ ให้ อปท. เป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น

- กรณีที่ไม่สามารถแยกการจัดซื้อจัดจ้างได้ อาจแบ่งได้ ดังนี้

(๑) การร่วมมือกันในลักษณะการสนับสนุนงบประมาณ หรือพัสดุ ครุภัณฑ์ ให้แก่ อปท. ใดเป็นผู้ดำเนินการ ให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของ อปท. ที่ได้รับการสนับสนุน

(๒) การร่วมมือกันในลักษณะที่เป็นการลงทุนร่วมกัน ให้ อปท. เป็นเจ้าของทรัพย์สินตามสัดส่วนทรัพย์สินที่นำมาลงทุน

๓) การดูแลและบำรุงรักษาทรัพย์สินที่ไม่ได้ทำความตกลงกันไว้

- กรณีที่ อปท. ใดเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ให้ อปท. นั้นเป็นผู้ดูแลและบำรุงรักษาทรัพย์สิน

- กรณีการสนับสนุนงบประมาณให้แก่ อปท. ใดเป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ให้ อปท. ที่ได้รับการสนับสนุนเป็นผู้ดูแลและบำรุงรักษาทรัพย์สิน

- กรณีการนำงบประมาณมาลงทุนร่วมกันเพื่อดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ให้ อปท. ที่เข้าร่วมโครงการประชุมร่วมกัน และมอบหมายให้ อปท. แห่งใดแห่งหนึ่งเป็นผู้ดูแลและบำรุงรักษาทรัพย์สิน

๔) ความเสียหายที่เกิดขึ้น

- จากการกระทำละเมิดของบุคคลภายนอก

ทรัพย์สินที่เสียหายเป็นของ อปท. ใดให้ อปท. นั้นรับผิดชอบ

ทรัพย์สินที่เสียหายเป็นทรัพย์สินรวมของโครงการ ให้ อปท. ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้จัดซื้อจัดจ้างหรือผู้ดูแลทรัพย์สินนั้นรับผิดชอบ

- ความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่โครงการ

ให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

๕) รายได้ที่เกิดขึ้นจากการจัดทำบริการสาธารณะ

ให้แบ่งรายได้ที่เกิดขึ้นหลังจากหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการแล้วให้แก่ อปท. ที่เข้าร่วมโครงการตามสัดส่วนที่ได้ตกลงกันไว้

๓. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งน้ำในรูปแบบความร่วมมือระหว่าง อปท.

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักงาน ก.ก.ถ.) ได้ดำเนินการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งน้ำในรูปแบบความร่วมมือระหว่าง อปท. ในการจัดบริการสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ อปท. กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๗ แห่ง ปรากฏผลสรุป ดังนี้

๓.๑ อปท. กลุ่มตัวอย่างที่ลงพื้นที่ติดตาม

- ๑) องค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง
- ๒) องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
- ๓) องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี
- ๔) องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่
- ๕) เทศบาลเมืองเขาสามยอต อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
- ๖) เทศบาลเมืองทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ๗) องค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน

๓.๒ รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำของ อปท.

พบว่า ความต้องการใช้น้ำของประชาชนในพื้นที่ อปท. สามารถแบ่งออกเป็น ๕ ประเภท ได้แก่ ๑) เพื่อการเกษตร ๒) เพื่อการอุปโภคและบริโภค ๓) เพื่อการอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว ๔) เพื่อรักษาสมดุลนิเวศวิทยาทำนน้ำ และ ๕) เพื่อการชลประทาน ซึ่งส่วนใหญ่ ประชาชนในพื้นที่ อปท. มีความต้องการใช้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และเพื่อการเกษตร และ อปท. ส่วนใหญ่ ได้ดำเนินการช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ โดยการขุดสระน้ำเพื่อใช้อุปโภค บริโภค และทำการเกษตร ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า อปท. มีการบริหารจัดการแหล่งน้ำ ๒ รูปแบบ ได้แก่

๑) ในกรณีพื้นที่แม่น้ำลำคลองขนาดใหญ่เชื่อมโยงกับลุ่มน้ำสาขาไหลผ่านทั้งจังหวัด

กรณี อบจ. แพร่ มีแหล่งน้ำในพื้นที่ จำนวน ๔ ประเภท ได้แก่ คลองธรรมชาติ จำนวน ๑๐๗ แห่ง สระและหนองน้ำ จำนวน ๙๕ แห่ง ฝายและอ่างเก็บน้ำ จำนวน ๒,๐๓๙ แห่ง และมีทำนบดิน จำนวน ๒๘ แห่ง มีบุคลากรรับผิดชอบ จำนวน ๔ คน ได้มีการจัดตั้งศูนย์บริหารจัดการน้ำจังหวัด และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำ มี อบจ. แพร่เป็นเจ้าภาพหลัก โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน อปท. ทุกแห่งในจังหวัด และมูลนิธิอุทกพัฒน์ มีการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศในภาพรวมทั้งจังหวัด เพื่อแก้ไขปัญหาในภาพรวม และในระดับพื้นที่มีการดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการดูแลรักษาแหล่งน้ำในชุมชน ภายใต้เกณฑ์ อปท. และเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง มีข้อมูลในพื้นที่ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ในเชิงระบบ

กรณี ทม. หุ้งสง มีแหล่งน้ำในพื้นที่ จำนวน ๓ ประเภท ได้แก่ บึงและคลองธรรมชาติ จำนวน ๔ แห่ง สระเก็บน้ำและหนองน้ำ จำนวน ๒ แห่ง และทำนบ จำนวน ๒ แห่ง มีงบประมาณบริหารจัดการแหล่งน้ำเฉลี่ยปีละ จำนวน ๒๒๐,๐๐๐ บาท บุคลากรรับผิดชอบ จำนวน ๔ คน ซึ่งเทศบาลได้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ จำนวน ๔ ฉบับ โดยบูรณาการร่วมกับ อบท. ในพื้นที่ใกล้เคียง ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง สถาบันการศึกษา และมูลนิธิ นอกจากนี้ ยังได้บูรณาการร่วมกับ อบท. ในพื้นที่จังหวัดตรัง จำนวน ๑๙ แห่ง และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการในกลุ่มน้ำสาขาระหว่างจังหวัด และขยายฐานความร่วมมือให้เข้าถึงระดับท้องถิ่น ในรูปแบบคณะกรรมการในระดับพื้นที่ ซึ่งจากการบริหารจัดการน้ำดังกล่าวทำให้ ทม. หุ้งสง มีแหล่งน้ำดิบเพียงพอในการใช้ผลิตน้ำประปาในอำเภอหุ้งสง ทำให้มีปริมาณน้ำใช้เพียงพอในครัวเรือน การเกษตรและอุตสาหกรรม

ขั้นตอนกระบวนการดำเนินงาน

(๑) สำรวจศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับแหล่งน้ำในพื้นที่

(๒) จัดประชุมประชาคม และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

(๓) จัดทำยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ

(๔) แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำระดับจังหวัด มีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

- ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บัญชาการบริหารจัดการน้ำ

- ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัด เช่น สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและ

การเกษตร (สสนก.) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด และมูลนิธิต่างๆ ให้ข้อมูลและคำปรึกษาในการบริหารจัดการ

- อบจ./เทศบาล ซึ่งเป็นฝ่ายเลขานุการ เป็นผู้รวบรวมข้อมูล บริหารจัดการข้อมูล

- อบต. และเทศบาล สนับสนุนข้อมูลและกระจายข่าวสารให้แก่ประชาชน

ในท้องถิ่นทราบถึงสถานการณ์น้ำในแต่ละช่วง

(๕) ลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU) เพื่อจัดทำบริการสาธารณะด้านการบริหารจัดการแหล่งน้ำ

(๖) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

(๗) สถาบันการศึกษาในพื้นที่นำผลการติดตามและผลการดำเนินงานไปวิเคราะห์เชิงนโยบาย

๒) ในกรณีพื้นที่แหล่งน้ำทั่วไป ได้แก่ สระน้ำ อ่างเก็บน้ำ หนอง และบึง

กรณี อบจ. อุทัยธานี มีแหล่งน้ำในพื้นที่ จำนวน ๔ ประเภท ได้แก่ โครงการชลประทาน จำนวน ๕ แห่ง บึงและคลองธรรมชาติ จำนวน ๑ แห่ง ฝายและอ่างเก็บน้ำ จำนวน ๒๕ แห่ง และสระและหนองน้ำ จำนวน ๘,๗๗๕ แห่ง มีงบประมาณบริหารจัดการแหล่งน้ำโดยเฉลี่ยปีละ จำนวน ๑,๓๐๐,๐๐๐ บาท บุคลากรรับผิดชอบ จำนวน ๓ คน โดยมีการจัดทำบันทึกข้อตกลง เพื่อจัดทำบริการสาธารณะด้านการบริหารจัดการแหล่งน้ำ ซึ่งบูรณาการร่วมกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด อบท. ในพื้นที่ใกล้เคียง และมูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานตามแนวพระราชดำริ โดยดำเนินการหลายรูปแบบ เช่น การจัดทำพื้นที่ต้นแบบในการดูแลรักษาแหล่งน้ำ การคืนคลองใสให้แม่น้ำ โดยการกำจัดวัชพืช ขุดลอกหนองบึง การก่อสร้างฝายชะลอน้ำสามารถชะลอความรุนแรงของกระแสน้ำลดการพังทลายของหน้าดิน และปัญหา

น้ำป่าไหลหลาก และมีการขุดบ่อผันน้ำจากฝายชะลอน้ำมากักเก็บไว้ และต่อท่อไปยังหมู่บ้าน เพื่อใช้ในการเกษตรและอุปโภคได้ และนอกจากนี้ มีการขุดสระเก็บน้ำเอื้ออาทรในพื้นที่ อปท. ทุกแห่ง ทำให้เกษตรกรมีน้ำใช้ในฤดูแล้ง ซึ่งการดำเนินงานส่วนใหญ่อาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

กรณี อบจ. อุบลราชธานี มีแหล่งน้ำในพื้นที่ จำนวน ๔ ประเภท ได้แก่ โครงการชลประทาน จำนวน ๑๙๘ แห่ง บึงและคลองธรรมชาติ จำนวน ๑๑ แห่ง ฝายและอ่างเก็บน้ำ จำนวน ๘ แห่ง และสระและหนองน้ำ จำนวน ๑๔,๕๒๗ แห่ง มีบุคลากรรับผิดชอบ จำนวน ๕ คน โดยมีการจัดตั้งศูนย์ความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นด้านการจัดการบริการสาธารณะ (JICA ๑ และ ๒) และมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงเพื่อจัดบริการสาธารณะด้านการบริหารจัดการแหล่งน้ำ ซึ่งทำให้มีเวทีประชุมปรึกษาหารือวางแผนการดำเนินงานร่วมกันของภาคีสมาชิก โดย อปท. มีการนำเสนอรูปแบบหรือโครงการที่ดีของภาคี สำหรับเป็นตัวอย่างให้ภาคีสมาชิกอื่น มีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการน้ำด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง ทำให้เกิดการบูรณาการการบริหารจัดการน้ำจากงานวิจัยไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของ อบจ. กับมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

กรณี อบจ. อ่างทอง มีแหล่งน้ำในพื้นที่ จำนวน ๒ ประเภท ได้แก่ คลองธรรมชาติ จำนวน ๘ แห่ง และหนองน้ำ จำนวน ๘ แห่ง มีบุคลากรรับผิดชอบ จำนวน ๑๐ คน โดยมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงเพื่อจัดทำบริการสาธารณะด้านการบริหารจัดการแหล่งน้ำ และประกาศจัดตั้งศูนย์ความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นด้านการบริหารจัดการแหล่งน้ำจังหวัดอ่างทอง และจัดทำโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของ อปท. ในการจัดทำบริการสาธารณะสร้างความร่วมมือระหว่าง อบจ. อ่างทอง และ อปท. ในพื้นที่ใกล้เคียง จำนวน ๑๐ แห่ง โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาชั้นสูตร และกรมโยธาธิการและผังเมือง ดำเนินการจัดทำทุนเพื่อสกัดผักตบชวาและวัชพืช มีสถานีกำจัดผักตบชวา โดย อบจ.อ่างทอง นำเครื่องจักรมากำจัดผักตบชวาในลำคลองและสมาชิกเครือข่ายสนับสนุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และกรมโยธาธิการและผังเมืองสนับสนุนเรือกำจัดผักตบชวา และสนับสนุนให้ประชาชนจัดทำปุ๋ยหมักจากผักตบชวาและวัชพืช เพื่อให้ประชาชนและเกษตรกรได้นำไปใช้แทนปุ๋ยเคมี

กรณี ทม. เขาสามยอต มีแหล่งน้ำในพื้นที่ จำนวน ๓ ประเภท ได้แก่ คลองธรรมชาติ จำนวน ๖ แห่ง หนองน้ำ จำนวน ๑๕ แห่ง และฝายและอ่างเก็บน้ำ จำนวน ๔ แห่ง มีบุคลากรรับผิดชอบ จำนวน ๖ คน ซึ่งเทศบาลมีการบริหารจัดการน้ำ โดยมีการปรับปรุงฟื้นฟูแหล่งน้ำ และขุดสระกักเก็บน้ำเพื่อป้องกันและบรรเทาปัญหาน้ำท่วมและปรับฟื้นฟูแหล่งน้ำ มีหน่วยงานร่วมดำเนินการ ได้แก่ กองพันเสนารักษ์ที่ ๑ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค ๒ ศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธ นอกจากนี้ มีการก่อสร้างท่อลอดเหลี่ยม และมีการก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่ชุมชนเขาสามยอต จึงทำให้มีแหล่งน้ำสำหรับกักเก็บไว้ใช้ทำการเกษตร มีแหล่งน้ำดิบสำหรับผลิตน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และสามารถแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในช่วงฤดูฝนตกหนักที่ก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วมขังในชุมชนต่างๆ ได้ นอกจากนี้ สามารถพัฒนาแหล่งน้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้แก่ประชาชนได้

กรณี อปท. บัวใหญ่ มีแหล่งน้ำในพื้นที่ จำนวน ๒ ประเภท ได้แก่ คลองธรรมชาติ จำนวน ๗ แห่ง และฝายและอ่างเก็บน้ำ จำนวน ๑๑ แห่ง มีงบประมาณบริหารจัดการแหล่งน้ำโดยเฉลี่ยปีละ จำนวน ๓๔๒,๑๓๕ บาท มีการบริหารจัดการแหล่งน้ำซึ่งเป็นพื้นที่โครงการพื้นที่ต้นแบบบูรณาการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่จังหวัดน่านตามแนวพระราชดำริ โดยมีหน่วยงานที่ร่วมดำเนินการ ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอนาน้อย สำนักงานป่าไม้ หน่วยจัดการต้นน้ำขุนสถาน อุทยานแห่งชาติขุนสถาน ธนาครด้นไม้สาขาลุ่มน้ำหินสภาคเกษตรจังหวัดน่าน มูลนิธิปิดทองหลังพระ สภาองค์กรชุมชน กลุ่มผู้ใช้น้ำ เจ้าหน้าที่ทหารในพื้นที่ เยาวชนจิตอาสา และนักเรียน นักศึกษาในพื้นที่ โดยมีกิจกรรม ได้แก่ การจัดการแหล่งน้ำ (การสร้างฝายอนุรักษ์ฝายการเกษตร) ปรับพื้นที่ให้เหมาะสมกับการเพาะปลูก (ขุดนาขั้นบันได) ส่งเสริมการเกษตร (การทำนาขั้นบันได การปลูกพืช) การพัฒนาอาชีพ การปลูกป่าเศรษฐกิจ โดยเน้นการสร้างจิตสำนึกและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

ขั้นตอนกระบวนการดำเนินงาน

- (๑) ศึกษาสภาพปัญหาแหล่งน้ำ และสำรวจความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และจัดทำประชาคม
- (๒) จัดประชุมชี้แจงการดำเนินงานโครงการให้แก่ อปท. ในพื้นที่จังหวัด ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และมูลนิธิ
- (๓) ระดมความคิดเห็นเพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับภารกิจที่ร่วมดำเนินการ
- (๔) จัดพิธีลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU) เพื่อจัดทำบริการสาธารณะด้านการบริหารจัดการแหล่งน้ำ
- (๕) วางแผนการดำเนินงานของศูนย์ความร่วมมือฯ ได้แก่ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ทางเว็บไซต์ และสื่อต่างๆ เพื่อสร้างจิตสำนึก ฝัาระวัง และควบคุมวัชพืชในแหล่งน้ำ

๓.๓ ลักษณะรูปแบบความร่วมมือที่ อปท. ดำเนินการ

๑) การจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน

ลักษณะความร่วมมือจะมี อปท. เจ้าภาพซึ่งจะให้การสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร และเครื่องจักรอุปกรณ์ สำหรับ อปท. อื่นร่วมสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร และกำหนดแผนการดำเนินงานร่วมกัน แต่ยังไม่มีการกำหนดมาตรฐาน กฎ ระเบียบ ร่วมกัน

๒) การจัดทำโครงการร่วมกัน

ลักษณะความร่วมมือจะมี อปท. เจ้าภาพเป็นผู้รับผิดชอบโครงการหลัก และ อปท. เจ้าภาพจะสนับสนุนงบประมาณ ส่วน อปท. อื่นจะร่วมสนับสนุนบุคลากร เครื่องจักร อุปกรณ์ และจัดทำแผนการดำเนินงานร่วมกัน

๓.๔ การบริหารจัดการเกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดชอบร่วมกัน

(๑) กรณีเกิดรายได้ ส่วนใหญ่ไม่มีรายได้เกิดขึ้น เนื่องจากการร่วมมือกันบริหารจัดการน้ำจะเกิดประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่ทำให้น้ำใช้ในการอุปโภค บริโภค และเพื่อการเกษตร อย่างเพียงพอ และเป็นความร่วมมือกันป้องกันน้ำท่วม และป้องกันภัยแล้ง นอกจากนี้ พบว่า อปท. บางแห่งมีผลผลิตจากวัชพืชในแหล่งน้ำ เช่น อบจ. อ่างทอง ร่วมมือกับประชาชนทำปุ๋ยหมักจากผักตบชวาและแบ่งให้ประชาชนไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตร และเทศบาลเมืองเขาสองยอดได้พัฒนาแหล่งน้ำเป็นแหล่งท่องเที่ยวทำให้ประชาชนเกิดรายได้

(๒) การดูแลบำรุงรักษาทรัพย์สิน เครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์

- กรณีทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน จะมีข้อตกลงร่วมกันในการดูแลทรัพย์สิน โดย อปท. เจ้าภาพรับผิดชอบบำรุงรักษาทรัพย์สิน และ อปท. อื่นๆ สนับสนุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าขนย้าย และมีหลักฐานการยืมและคืนเครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่างๆ

- กรณีทำโครงการร่วมกัน อปท. เจ้าภาพจะรับผิดชอบดูแล บำรุงรักษา ซ่อมแซมเองทั้งหมด

(๓) กรณีเกิดความเสียหาย

- ทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน จะมีการกำหนดความรับผิดชอบสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้น โดย อปท. เจ้าภาพหลักรับผิดชอบ หรือ อปท. เจ้าภาพรับผิดชอบในกรณีใช้ร่วมกัน แต่กรณี อปท. อื่นยืมไปใช้ อปท. นั้นต้องรับผิดชอบเองทั้งหมด

- ทำโครงการร่วมกัน อปท. เจ้าภาพจะรับผิดชอบเองทั้งหมด

๓.๕ ผลลัพธ์ที่ได้เปรียบเทียบก่อนและหลังดำเนินการโครงการในรูปแบบความร่วมมือ พบว่า

(๑) ก่อนดำเนินการ ในพื้นที่ อปท. ส่วนใหญ่ เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภค บริโภค และทำการเกษตรในฤดูแล้ง และปัญหาน้ำท่วม นอกจากนี้ พบว่า หลายพื้นที่ขาดการบูรณาการและขาดหน่วยงานกลางในการบริหารจัดการน้ำในภาพรวมของจังหวัด จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วถึง

(๒) หลังดำเนินการ บริหารจัดการแหล่งน้ำในรูปแบบความร่วมมือ พบว่า อปท. ส่วนใหญ่ ได้ร่วมกันจัดทำแผนการบริหารจัดการน้ำ และเกิดการบูรณาการร่วมกันทำให้สามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้ โดยมีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และบางแห่งขยายผลการดำเนินงานทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์ครอบคลุม และมีการจัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในพื้นที่มาร่วมดำเนินการ ซึ่งทำให้ อปท. สามารถแก้ไขปัญหาได้ครอบคลุมทั้งน้ำท่วม และภัยแล้ง

๓.๖ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ พบว่า ส่วนใหญ่ที่ อปท. สามารถบริหารจัดการน้ำในลักษณะรูปแบบความร่วมมือได้ เนื่องจากความเข้มแข็งของ อปท. และชุมชน และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และการบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เช่น มูลนิธิปิดทองหลังพระ และมูลนิธิอุทกพัฒน์ และมีการประสานงานและการวางแผนที่ดี มีความเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ มีองค์ความรู้และมีต้นแบบที่ดี และมีการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้เกิดผลเชิงบวกของโครงการส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๓.๗ แผนการดำเนินงานในอนาคต พบว่า อปท. นอกจากจะดำเนินการบริหารจัดการแหล่งน้ำในพื้นที่แล้ว ยังมีการขยายผลส่งเสริมด้านอาชีพ สร้างรายได้ การท่องเที่ยว และที่น่าสนใจ คือ เทศบาลเมืองทุ่งสง จะดำเนินการจัดทำระบบฐานข้อมูลการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ จัดทำโมเดลโครงข่ายน้ำและทิศทางไหลของน้ำ และจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการกลุ่มน้ำแบบบูรณาการ และจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติหรือศูนย์เตือนภัยน้ำท่วมและการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ

๓.๘ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของ อปท. ในการดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งน้ำในรูปแบบความร่วมมือ พบว่า อปท. ส่วนใหญ่ มีปัญหาในการดำเนินงาน คือ งบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินงาน รองลงมา คือ เกี่ยวกับระเบียบ กฎหมายทำให้ อปท. ไม่สามารถดำเนินการในรูปแบบความร่วมมือได้ และ อปท. บางแห่ง บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเครื่องจักรกล และการเขียนแบบแปลนโครงการเพื่อประกอบการของบประมาณ และประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง และขาด

จิตสำนึกในการดูแลรักษาแหล่งน้ำ โดย อปท. ส่วนใหญ่มี ข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการน้ำในภาพรวมของจังหวัดให้แก่ อปท. และให้พิจารณาในพื้นที่ที่จำเป็นเร่งด่วนตามสภาพพื้นที่ และควรแก้ไขระเบียบ กฎหมายเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะในลักษณะความร่วมมือให้ อปท. สามารถดำเนินการได้

๔. ข้อเสนอแนะของสำนักงาน ก.ก.ถ. และคณะกรรมการด้านการติดตามและประเมินผล

๑) กระทรวงมหาดไทยควรส่งเสริมให้มีเครือข่ายการจัดการทรัพยากรน้ำในระดับจังหวัด และพื้นที่ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ได้แก่ การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการในระดับจังหวัด คณะกรรมการในระดับอำเภอ และคณะกรรมการในระดับตำบล เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการบริหารจัดการน้ำของจังหวัด การดำเนินงานตามแผนและการติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ สำหรับในระดับพื้นที่ควรมุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชนให้มากยิ่งขึ้น เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน การประชาคมรับฟังความคิดเห็นปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อร่วมกันในการวางแผนการแก้ไขปัญหาที่สามารถเชื่อมโยงกันในทุกระดับ

๒) กระทรวงมหาดไทยควรส่งเสริมให้ อบจ. ทำหน้าที่ในการประสานแผน และจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของ อปท. ในเขตจังหวัด ทั้งในส่วนงานที่ต้องสร้างสิ่งก่อสร้างหรืองานที่ไม่จำเป็นต้องสร้างสิ่งก่อสร้าง เพื่อประโยชน์ในการสนับสนุนงบประมาณของ อบจ. หรือการสนับสนุนเครื่องจักรกลหนักตลอดจนการประสาน ขอสนับสนุนงบประมาณจากจังหวัดหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องหรือมูลนิธิ/ภาคเอกชน เช่น มูลนิธิปิดทองหลังพระ ให้แก่ อปท. ที่ขอรับการสนับสนุนการดำเนินงาน

๓) กระทรวงมหาดไทยควรสนับสนุนส่งเสริมให้ อบจ. หรือเทศบาลขนาดใหญ่ จัดทำศูนย์ข้อมูลสารสนเทศการจัดการทรัพยากรน้ำของจังหวัด ด้วยโปรแกรมสารสนเทศด้านภูมิศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และการประสานเชื่อมโยงการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

๔) อบจ. ควรส่งเสริมการใช้รูปแบบกระบวนการวิจัยในการแก้ไขปัญหาการจัดการน้ำในพื้นที่ชุมชน โดยดำเนินงานร่วมกับภาคประชาชนและสถาบันการศึกษาในพื้นที่

๕) อปท. ควรให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในการขุดสระน้ำในพื้นที่ของเกษตรกรเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ยามขาดแคลน และควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการเพิ่มต้นทุนน้ำในแหล่งน้ำต่างๆ

๖) สำนักงาน ก.ก.ถ. ควรประสานส่วนราชการที่ถ่ายโอนภารกิจภารกิจก่อสร้าง ซ่อมแซมบำรุงรักษาแหล่งน้ำขนาดเล็กให้แก่เทศบาล และ อบต. ได้แก่ กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กรมทรัพยากรน้ำ ให้เร่งรัดสำรวจสภาพแหล่งน้ำขนาดเล็กที่ถ่ายโอน เพื่อประมาณการงบประมาณในการบำรุงรักษาเพื่อให้แหล่งน้ำต่างๆ มีสภาพใช้งานได้และเกิดประโยชน์อย่างเต็มที่

กรอบแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในรูปแบบความร่วมมือ

ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑. การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ อปท. ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๕ และแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ อปท. ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดให้กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย และกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและศูนย์อบรมเด็กก่อนระดับประถมศึกษาให้แก่ อปท. และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ถ่ายโอนการจัดการศึกษาระดับก่อนวัยเรียน หรือปฐมวัยให้แก่ อปท.

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๑๖ ให้เทศบาล เมืองพัทยา และ อบต. มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

(๙) การจัดการศึกษา

มาตรา ๑๗ ให้ อบจ. มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

(๖) การจัดการศึกษา

คณะอนุกรรมการด้านการติดตามและประเมินผล ในคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ก.ก.ถ.) พิจารณาเห็นว่าภารกิจที่ถ่ายโอนให้แก่ อปท. เกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นภารกิจที่ต้องมีการบูรณาการร่วมกันกับ อปท. ช้างเคียง ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมของชุมชน และจากหน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้สามารถดูแลเด็กเล็กในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง ดังนั้น จึงได้มีการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อศึกษารูปแบบความร่วมมือในการดำเนินงานของ อปท. และจะได้นำเสนอ ก.ก.ถ. เพื่อพิจารณาพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนให้ อปท. ใช้เป็นกรอบแนวทางการร่วมมือในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ อปท. ต่อไป

๒. แนวทางการทำความตกลงร่วมมือกันจัดทำบริการสาธารณะของ อปท. ตามประกาศ ก.ก.ถ. เรื่อง การทำความตกลงร่วมมือกันจัดทำบริการสาธารณะของ อปท.

๒.๑ การจัดทำบันทึกข้อตกลง

(๑) ประชุมหารือร่วมกัน โดยจัดทำบันทึกข้อตกลงเป็นหนังสือ

(๒) นำเสนอสภาท้องถิ่นพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยปฏิบัติตามกฎหมายจัดตั้ง อปท.

(๓) รายงานและจัดส่งสำเนาบันทึกข้อตกลงให้กับผู้กำกับดูแล อปท.

๒.๒ บันทึกข้อตกลงร่วมมือกันอย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังนี้

(๑) รายชื่อ อปท. ที่เข้าร่วมมือกันจัดบริการสาธารณะ

(๒) วัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน

(๓) ระยะเวลาการดำเนินงาน

(๔) แผนการดำเนินงานและการบริหารการใช้จ่ายตามโครงการ

(๕) งบประมาณ

(๖) ขอบเขตความรับผิดชอบและกิจกรรมของการจัดบริการสาธารณะ

๒.๓ การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามและประเมินผล

กรณีที่ภารกิจต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้ อปท. แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อตกลงและให้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามและประเมินผลการจัดทำบริการสาธารณะตามบันทึกข้อตกลง ในการดำเนินงานกรณีเกิดปัญหาที่จะต้องมีการวินิจฉัย เพื่อแก้ไขปัญหาให้คณะกรรมการบริหารเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นมายัง อปท. ที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อให้ผู้บริหาร อปท. ประชุมหารือร่วมกัน เพื่อหาข้อยุติและตัดสินใจดำเนินการต่อไป

๒.๔ การดำเนินโครงการจัดทำบริการสาธารณะร่วมกัน ให้ อปท. แต่ละแห่งที่เข้าร่วมโครงการดำเนินการ ดังนี้

๑) การจัดซื้อจัดจ้างหรือการดำเนินการจัดหาพัสดุและครุภัณฑ์

- กรณีที่สามารถแยกการจัดซื้อจัดจ้างได้ ให้ อปท. เป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างหรือดำเนินการจัดหาพัสดุและครุภัณฑ์นั้น

- กรณีที่ไม่สามารถแยกการจัดซื้อจัดจ้างได้ ให้ อปท. ทำความตกลงร่วมกันให้ อปท. แห่งใดแห่งหนึ่งที่เข้าร่วมโครงการเป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างก็ได้ โดยให้นำระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มาใช้บังคับ

๒) ความเป็นเจ้าของในทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

- กรณีที่แยกการจัดซื้อจัดจ้างได้ ให้ อปท. เป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น

- กรณีที่ไม่สามารถแยกการจัดซื้อจัดจ้างได้ อาจแบ่งได้ ดังนี้

(๑) การร่วมมือกันในลักษณะการสนับสนุนงบประมาณ หรือพัสดุ ครุภัณฑ์ ให้แก่ อปท. ใดเป็นผู้ดำเนินการ ให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของ อปท. ที่ได้รับการสนับสนุน

(๒) การร่วมมือกันในลักษณะที่เป็นการลงทุนร่วมกัน ให้ อปท. เป็นเจ้าของทรัพย์สินตามสัดส่วนทรัพย์สินที่นำมาลงทุน

๓) การดูแลและบำรุงรักษาทรัพย์สินที่ไม่ได้ทำความตกลงกันไว้

- กรณีที่ อปท. ใดเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ให้ อปท. นั้นเป็นผู้ดูแลและบำรุงรักษาทรัพย์สิน

- กรณีการสนับสนุนงบประมาณให้แก่ อปท. ใดเป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างให้ อปท. ที่ได้รับการสนับสนุนเป็นผู้ดูแลและบำรุงรักษาทรัพย์สิน

- กรณีการนำงบประมาณมาลงทุนร่วมกันเพื่อดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ให้ อปท. ที่เข้าร่วมโครงการประชุมร่วมกัน และมอบหมายให้ อปท. แห่งใดแห่งหนึ่งเป็นผู้ดูแลและบำรุงรักษาทรัพย์สิน

๔) ความเสียหายที่เกิดขึ้น

- จากการกระทำละเมิดของบุคคลภายนอก

ทรัพย์สินที่เสียหายเป็นของ อปท. ใดให้ อปท. นั้นรับผิดชอบ

ทรัพย์สินที่เสียหายเป็นทรัพย์สินรวมของโครงการ ให้ อปท. ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้จัดซื้อจัดจ้างหรือผู้ดูแลทรัพย์สินนั้นรับผิดชอบ

- ความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่โครงการ

ให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยความผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

๕) รายได้ที่เกิดขึ้นจากการจัดทำบริการสาธารณะ

ให้แบ่งรายได้ที่เกิดขึ้นหลังจากหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการแล้วให้แก่ อปท. ที่เข้าร่วมโครงการตามสัดส่วนที่ได้ตกลงกันไว้

๓. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในรูปแบบความร่วมมือระหว่าง อปท.

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักงาน ก.ก.ถ.) ได้ดำเนินการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในรูปแบบความร่วมมือระหว่าง อปท. ในการจัดบริการสาธารณะ ในพื้นที่ อปท. กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๖ แห่ง ปรากฏผลสรุปดังนี้

๓.๑ อปท. กลุ่มตัวอย่างที่ลงพื้นที่ติดตามผล

๑.๑ เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

ทม. ร้อยเอ็ด มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด มีเด็กเล็กในศูนย์ฯ จำนวน ๑๘๐ คน มีสัดส่วนครูผู้ดูแลเด็กต่อเด็กเล็ก จำนวน ๑ ต่อ ๑๕ คน มีงบประมาณในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเฉลี่ยปีละ จำนวน ๑๕,๓๐๐,๐๐๐ บาท โดยอ้างอิงมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ ทม.ร้อยเอ็ด (ศูนย์ต้นแบบ) ได้จัดทำโครงการส่งเสริมศักยภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ อปท. เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ อปท. ในพื้นที่จังหวัด จำนวน ๑๐ แห่ง เพื่อพัฒนาเป็นศูนย์เครือข่ายในการนำรูปแบบการเรียนการสอนของศูนย์ต้นแบบไปดำเนินการ

๑.๒ เทศบาลเมืองวังน้ำเย็น อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว

ทม. วังน้ำเย็น มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๕ แห่ง มีเด็กเล็กในศูนย์ฯ จำนวน ๓๕๒ คน มีสัดส่วนครูผู้ดูแลเด็กต่อเด็กเล็ก จำนวน ๑ ต่อ ๒๐ คน มีงบประมาณในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเฉลี่ยปีละ จำนวน ๑๖,๒๓๓,๖๘๐ บาท เป็นงบประมาณ อปท. จำนวน ๔,๓๒๕,๐๘๐ บาท และเป็นงบประมาณจากส่วนราชการ จำนวน ๑๑,๙๐๘,๖๐๐ บาท โดยอ้างอิงมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ ทม.วังน้ำเย็น ได้จัดทำโครงการหลักสูตรการเรียนรู้ให้แก่เด็ก โดยร่วมมือกับ รพ.สต.วังน้ำเย็น กรมอนามัยที่ ๑๓ และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ/จังหวัด

๑.๓ เทศบาลเมืองบ้านพรุ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ทม. บ้านพรุ มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๕ แห่ง มีเด็กเล็กในศูนย์ฯ จำนวน ๒๙๔ คน มีสัดส่วนครูผู้ดูแลเด็กต่อเด็กเล็ก จำนวน ๑ ต่อ ๑๒ คน มีงบประมาณในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเฉลี่ยปีละ จำนวน ๑๓,๖๔๔,๘๘๐ บาท เป็นงบประมาณ อปท. จำนวน ๓,๐๙๗,๐๐๐ บาท และเป็นงบประมาณจากส่วนราชการ จำนวน ๑๐,๕๔๗,๘๘๐ บาท โดยอ้างอิงมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและกรมอนามัยในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ ทม. บ้านพรุ ได้จัดทำโครงการสร้างเสริมประสบการณ์ให้แก่เด็กโดยร่วมกับโรงเรียน มหาวิทยาลัย และโรงพยาบาลในพื้นที่

๑.๔ เทศบาลตำบลศรีสะเกษ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน

ทต. ศรีสะเกษ มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๑ แห่ง มีเด็กเล็กในศูนย์ฯ จำนวน ๑๕๖ คน มีสัดส่วนครูผู้ดูแลเด็กต่อเด็กเล็ก จำนวน ๑ ต่อ ๑๒ คน มีงบประมาณในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเฉลี่ยปีละ จำนวน ๗,๐๓๑,๖๔๖ บาท เป็นงบประมาณ อปท. จำนวน ๔,๑๘๗,๑๔๖ บาท และเป็นงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) จำนวน ๒,๘๔๔,๕๐๐ บาท โดยอ้างอิงมาตรฐาน สสส. ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทต. ศรีสะเกษ ได้จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกับ อปท. จำนวน ๑๐ แห่ง เพื่อเป็นเครือข่ายร่วมเรียนรู้

๑.๕ องค์การบริหารส่วนตำบลกะไหล อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา

อบต. กะไหล มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๒ แห่ง มีเด็กเล็กในศูนย์ฯ จำนวน ๑๖๐ คน มีสัดส่วนครูผู้ดูแลเด็กต่อเด็กเล็ก จำนวน ๑ ต่อ ๒๐ คน มีงบประมาณในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเฉลี่ยปีละ จำนวน ๖,๔๘๙,๘๕๔ บาท เป็นงบประมาณ อบต. จำนวน ๔,๔๘๙,๘๕๔ บาท และเป็นงบประมาณจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยอ้างอิงมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมอนามัย (พัฒนาการของเด็ก สุขอนามัย โภชนาการ) และ สพฐ. (หลักสูตร) ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่ง อบต. กะไหล ได้จัดทำโครงการร่วมกับ รพ.สต. กะไหล กรมอนามัยเขต ๑๑ และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โดยเน้นให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๑.๖ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉาง อำเภوتاฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

อบต. ท่าฉาง มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๑ แห่ง มีเด็กเล็กในศูนย์ฯ จำนวน ๓๓๙ คน มีสัดส่วนครูผู้ดูแลเด็กต่อเด็กเล็ก จำนวน ๑ ต่อ ๑๗ คน มีงบประมาณในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเฉลี่ยปีละ จำนวน ๒,๗๐๐,๐๐๐ บาท โดยอ้างอิงมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และกรมอนามัย ซึ่ง อบต. ท่าฉาง ได้จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพเพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยร่วมกับ อบต. จำนวน ๑๐ แห่ง เพื่อสร้างเป็นเครือข่ายศูนย์ในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด

๓.๒ รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

พบว่า จากการติดตามผลพบว่า อบต. ส่วนใหญ่ได้ดำเนินการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในรูปแบบความร่วมมือโดยไม่มีการจัดทำเป็นบันทึกข้อตกลง แต่มีการจัดทำเป็นโครงการร่วมกับ อบต. ช่างเคียงในลักษณะศูนย์ต้นแบบ และศูนย์เครือข่าย โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด วัฒนชุมขน และสถาบันการศึกษา ร่วมดำเนินการและให้คำปรึกษา ส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้านโภชนาการ พัฒนาการของเด็กและสุขอนามัย ซึ่งสามารถกำหนดเป็นต้นแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในรูปแบบความร่วมมือ ได้ดังนี้

ขั้นตอนกระบวนการดำเนินงาน

(๑) แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกอบด้วย

๑) นายกเทศมนตรี/นายก อบต. เป็นประธาน

๒) รองนายกเทศมนตรี/ อบต. เป็นรองประธาน

๓) ปลัดเทศบาล/ปลัด อบต. ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนภาคประชาชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทน

รพ.สต. ผู้ดูแลเด็ก เป็นกรรมการ

๔) นักวิชาการศึกษาของเทศบาล/ อบต. เป็นกรรมการและเลขานุการ

๕) หัวหน้าศูนย์ฯ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

(๒) จัดทำข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ และร่วมกันกำหนดรูปแบบการบริหารงาน

(๓) ศูนย์ต้นแบบ สํารวจและประเมินศูนย์เครือข่ายและประเมินตนเอง

(๔) จัดทำเอกสารแนวทางและเครื่องมือการปฏิบัติงานสำหรับศูนย์เครือข่าย

(๕) จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน ประกอบด้วย

๑) หลักสูตรตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งชาติ

๒) หลักสูตรเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

(๖) จัดทำสื่อการเรียนรู้ วัสดุ เพื่อใช้เป็นสื่อสาธิตในการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ประกอบด้วย

- ๑) กลุ่มประสบการณ์ชีวิต
 - ๒) กลุ่มวิชาการ
 - ๓) กลุ่มประสาฬสัมผัส
 - ๔) หนังสือ นิทาน เพื่อใช้ในการสาธิต
- (๗) ศูนย์ต้นแบบ นิเทศและให้ข้อเสนอแนะการดำเนินงานของศูนย์เครือข่าย
 - (๘) จัดเวทีสรุปบทเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานระหว่างศูนย์ต้นแบบและศูนย์เครือข่าย
 - (๙) ศูนย์ต้นแบบสรุปผลการดำเนินงานของศูนย์เครือข่ายเปรียบเทียบกับฐานข้อมูลและเกณฑ์ และกำหนดแผนการดำเนินงานในระยะต่อไป
 - (๑๐) ศูนย์ต้นแบบและศูนย์เครือข่ายปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้
 - (๑๑) สรุปผลการดำเนินโครงการ

๓.๓ ลักษณะรูปแบบความร่วมมือที่ อปท. ดำเนินการ

จากการติดตามผลพบว่า อปท. ส่วนใหญ่ได้ดำเนินการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในรูปแบบความร่วมมือโดยไม่มีการจัดทำเป็นบันทึกข้อตกลง แต่มีการจัดทำเป็นโครงการร่วมกับ อปท. ข้างเคียงในลักษณะศูนย์ต้นแบบ และศูนย์เครือข่าย โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด วัดในชุมชน และสถาบันการศึกษา ร่วมดำเนินการและให้คำปรึกษา ส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้านโภชนาการ พัฒนาการของเด็กและสุขอนามัย ซึ่ง อปท. บางแห่งเท่านั้นที่ดำเนินการจัดทำบันทึกข้อตกลง ซึ่งการดำเนินงานในภาพรวมของ อปท. ทั้ง ๖ แห่ง มีรายละเอียด ดังนี้

(๑) การจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน

ลักษณะความร่วมมือมี อปท. เจ้าภาพจะสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร และใช้สถานที่ดำเนินการร่วมกัน สำหรับ อปท. ภาคี่จะสนับสนุนบุคลากร และวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน

(๒) การจัดทำโครงการร่วมกัน

ลักษณะความร่วมมือมี อปท. เจ้าภาพเป็นผู้รับผิดชอบหลักโดยส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกัน โดยจะสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร สถานที่ดำเนินการ สำหรับ อปท. อื่นจะสนับสนุนบุคลากร บางส่วนในการร่วมทำกิจกรรมและจะร่วมวางแผนการดำเนินงาน

๓.๔ การบริหารจัดการเกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดชอบร่วมกัน

(๑) กรณีเกิดรายได้ ส่วนใหญ่ไม่มีรายได้เกิดขึ้น เนื่องจากเป็นกิจกรรมการดูแลเด็กเล็ก

(๒) การดูแลบำรุงรักษาทรัพย์สิน เครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์ ส่วนใหญ่ อปท. เจ้าภาพดูแลรับผิดชอบเองทั้งหมด ทั้งกรณีทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน และการจัดทำโครงการร่วมกัน

(๓) กรณีเกิดความเสียหาย ส่วนใหญ่ อปท. เจ้าภาพดูแลรับผิดชอบเองทั้งหมด ทั้งกรณีทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน และการจัดทำโครงการร่วมกัน

๓.๕ ผลลัพธ์ที่ได้เปรียบเทียบก่อนและหลังดำเนินการโครงการในรูปแบบความร่วมมือ พบว่า

(๑) ก่อนดำเนินการ ในพื้นที่ อปท. ส่วนใหญ่ พบว่า การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ขาดการพัฒนาบุคลากร ไม่มีระบบการส่งต่อด้านการบริการสาธารณสุข ผู้ปกครองขาดการมีส่วนร่วม

(๒) หลังดำเนินการ พบว่า มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนตามมาตรฐาน ครูผู้ดูแลเด็กได้รับการพัฒนาศักยภาพ มีการสร้างเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด และประชาชนในพื้นที่ ผู้ปกครองและปราชญ์ชาวบ้าน วัด สถาบันการศึกษาให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน

๓.๖ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ พบว่า ส่วนใหญ่ที่ อปท. สามารถบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้ดี เนื่องจากความเข้มแข็งของ อปท. มีการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง มีการบริหารจัดการ องค์ความรู้ที่ดี และความพร้อมของบุคลากร อปท.

๓.๗ แผนการดำเนินงานในอนาคต พบว่า อปท. จะมีการยกระดับการพัฒนาเครือข่ายให้อยู่ใน ระดับ good practice และขยายเครือข่ายไปในพื้นที่ใกล้เคียงและพัฒนาให้ครบทั้งจังหวัด

๓.๘ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของ อปท. ในการดำเนินงานการบริหารจัดการศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก พบว่า อปท. ส่วนใหญ่ มีปัญหา คือ สดง. ทักท้วงเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินในการจัดกิจกรรม ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน และสถานที่ไม่เพียงพอรองรับเด็กเล็ก ซึ่งมีข้อเสนอแนะว่า ส่วนราชการ ที่เกี่ยวข้องควรมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินของ อปท. และควรจัดสรรงบประมาณตาม ความเหมาะสมในการขยายพื้นที่รองรับจำนวนเด็กเล็กที่เพิ่มมากขึ้น

๔. แนวทางการดำเนินงานและข้อเสนอแนะของ สำนักงาน ก.ก.ถ. และคณะอนุกรรมการ ด้านการติดตามและประเมินผล

๑) กระทรวงมหาดไทยควรให้ความสำคัญและส่งเสริมให้ อปท. ดำเนินงานตามมาตรฐานการ ดำเนินงาน ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการส่งเสริมการพัฒนาการเด็กเล็ก ด้านการบริการ อาหารสะอาด และปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านบุคลากร และด้านการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครอง ชุมชน อปท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการเชื่อมประสานและ ทำงานด้วยกันระหว่าง อปท. ในฐานะผู้ดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล หรือ หน่วยงานสาธารณสุขในการดูแลด้านสุขภาพ และสถาบันการศึกษาสนับสนุนด้านการพัฒนาการศึกษา รวมทั้ง ประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๒) กระทรวงมหาดไทยควรมีแนวทางในการดำเนินการให้แก่ อปท. ในกรณีเด็กต่างด้าวในพื้นที่ อปท. ซึ่งควรเปิดโอกาสให้เด็กต่างด้าวได้รับการดูแลและเข้าศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นธรรม ทั้งนี้ ควรมีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมทางการศึกษาในอัตราที่เหมาะสมกับเด็กต่างด้าว

๓) อปท. ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ประชาชนในชุมชน ผู้นำชุมชนหรือ ราษฎรชาวบ้าน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์พัฒนาและแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไป ตามมาตรฐานตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของ อปท. เช่น การปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัยการดูแลด้านสุขภาพและโภชนาการ และหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาทางร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ เป็นต้น

๔) อปท. ควรให้ความสำคัญกับการจัดทำฐานข้อมูลเด็กเล็ก เพื่อประโยชน์ในการติดตามดูแล ด้านสุขภาพ และการพัฒนาการเรียนรู้อัตนวิสัยการส่งตัวไปเข้ารับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เพื่อให้ครูได้ทราบ ภูมิหลังความเป็นมาของเด็กจะได้พัฒนาหรือแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด

๕) สำนักงาน ก.ก.ถ. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ กระทรวงมหาดไทย ควรสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ อปท. เกี่ยวกับมาตรฐานในการดำเนินงานให้เป็นไป ตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวทางการดูแลผู้สูงอายุในรูปแบบความร่วมมือ ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑. การแก้ไขปัญหาการดูแลผู้สูงอายุ

สังคมผู้สูงอายุ หมายถึง สังคมที่มีจำนวนผู้สูงอายุ (ผู้ที่อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป) เกินกว่าร้อยละ ๑๐ ของประชากรทั้งหมด ปัจจุบันประเทศไทยมีประชากรประมาณ ๖๕ ล้านคน ซึ่งในจำนวนนี้มีผู้สูงอายุประมาณ ๑๐ ล้านคน หรือร้อยละ ๑๕.๔ ของประชากรทั้งประเทศ จึงทำให้สังคมไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งจากสถานการณ์โดยทั่วไปพบว่า ผู้สูงอายุจำนวนมากขาดการดูแลเอาใจใส่และขาดหลักประกันในการดำรงชีวิต ซึ่งรัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาผู้สูงอายุดังกล่าว จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๖ และพระราชบัญญัติการออมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๔ รวมทั้งมีการผลักดันให้เกิดกองทุนการออมแห่งชาติ ซึ่งเป็นช่องทางการออมและสร้างหลักประกันรายได้ยามเกษียณให้แก่ประชาชน เพื่อให้ได้รับความคุ้มครองจากภาครัฐและมีคุณภาพที่ดียามชรา ซึ่งจะเป็นการลดช่องว่างทางสังคม และเสริมสร้างวินัยการออม

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๑๖ “ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

(๑๐) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส”

มาตรา ๑๗ “ภายใต้บังคับมาตรา ๑๖ ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

(๒๗) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส”

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖

มาตรา ๕๐ “ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลมีอำนาจหน้าที่ที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

(๗) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ”

มาตรา ๕๓ “ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลเมืองมีหน้าที่ที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

(๑) กิจการที่ระบุไว้ในมาตรา ๕๐”

มาตรา ๕๖ “ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลนครมีหน้าที่ที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

(๑) กิจการที่ระบุไว้ในมาตรา ๕๓”

พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗

มาตรา ๖๗ “ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขต องค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

(๖) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ”

คณะกรรมการด้านการติดตามและประเมินผล ในคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (ก.ก.ถ.) สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่น (สำนักงาน ก.ก.ถ.) พิจารณาเห็นว่าภารกิจการดูแลผู้สูงอายุเป็นภารกิจที่ อปท. จะต้องตระหนัก และให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อให้คุณภาพ และประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการและการให้บริการด้านต่างๆ แก่ผู้สูงอายุเป็นมาตรฐานเดียวกัน ดังนั้น จึงได้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานรูปแบบความร่วมมือระหว่าง อปท. ในการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานและรับทราบปัญหาอุปสรรค รวมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางในการ ขับเคลื่อนการดำเนินงานเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล

๒. แนวทางการทำความเข้าใจร่วมกันจัดทำบริการสาธารณะของ อปท. ตามประกาศ ก.ก.ถ. เรื่อง การทำความเข้าใจร่วมกันจัดทำบริการสาธารณะของ อปท.

๒.๑ การจัดทำบันทึกข้อตกลง

- (๑) ประชุมหารือร่วมกัน โดยจัดทำบันทึกข้อตกลงเป็นหนังสือ
- (๒) นำเสนอสภาท้องถิ่นพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยปฏิบัติตามกฎหมายจัดตั้ง อปท.
- (๓) รายงานและจัดส่งสำเนาบันทึกข้อตกลงให้กับผู้กำกับดูแล อปท.

๒.๒ บันทึกข้อตกลงร่วมมือกันอย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังนี้

- (๑) รายชื่อ อปท. ที่เข้าร่วมร่วมมือกันจัดบริการสาธารณะ
- (๒) วัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน
- (๓) ระยะเวลาการดำเนินงาน
- (๔) แผนการดำเนินงานและการบริหารใช้จ่ายตามโครงการ
- (๕) งบประมาณ
- (๖) ขอบเขตความรับผิดชอบและกิจกรรมของการจัดบริการสาธารณะ

๒.๓ การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามและประเมินผล

กรณีที่ภารกิจต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้ อปท. แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารเพื่อปฏิบัติให้เป็นไป ตามข้อตกลงและให้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามและประเมินผลการจัดทำบริการสาธารณะตามบันทึก ข้อตกลง ในการดำเนินงานกรณีเกิดปัญหาที่จะต้องมีการวินิจฉัย เพื่อแก้ไขปัญหาให้คณะกรรมการบริหารเสนอ ปัญหาที่เกิดขึ้นมายัง อปท. ที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อให้ผู้บริหาร อปท. ประชุมหารือร่วมกัน เพื่อหาข้อยุติและ ตัดสินใจดำเนินการต่อไป

๒.๔ การดำเนินโครงการจัดทำบริการสาธารณะร่วมกัน ให้ อปท. แต่ละแห่งที่เข้าร่วมโครงการ ดำเนินการ ดังนี้

๑) การจัดซื้อจัดจ้างหรือการดำเนินการจัดหาพัสดุและครุภัณฑ์

- กรณีที่สามารถแยกการจัดซื้อจัดจ้างได้ ให้ อปท. เป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างหรือดำเนินการ จัดหาพัสดุและครุภัณฑ์นั้น

- กรณีที่ไม่สามารถแยกการจัดซื้อจัดจ้างได้ ให้ อปท. ทำความตกลงร่วมกันให้ อปท. แห่งใดแห่งหนึ่งที่เข้าร่วมโครงการเป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างก็ได้ โดยให้นำระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มาใช้บังคับ

๒) ความเป็นเจ้าของในทรัพย์สินเกี่ยวกับโครงการ

- กรณีที่แยกการจัดซื้อจัดจ้างได้ ให้ อปท. เป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น
- กรณีที่ไม่สามารถแยกการจัดซื้อจัดจ้างได้ อาจแบ่งได้ ดังนี้

(๑) การร่วมมือกันในลักษณะการสนับสนุนงบประมาณ หรือพัสดุ ครุภัณฑ์ ให้แก่ อปท. โดยเป็นผู้ดำเนินการ ให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของ อปท. ที่ได้รับการสนับสนุน

(๒) การร่วมมือกันในลักษณะที่เป็นการลงทุนร่วมกัน ให้ อปท. เป็นเจ้าของทรัพย์สินตามสัดส่วนทรัพย์สินที่นำมาลงทุน

๓) การดูแลและบำรุงรักษาทรัพย์สินที่ไม่ได้ทำความตกลงกันได้

- กรณีที่ อปท. โดยเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ให้ อปท. นั้นเป็นผู้ดูแลและบำรุงรักษาทรัพย์สิน
- กรณีที่มีการสนับสนุนงบประมาณให้แก่ อปท. โดยเป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างให้ อปท. ที่ได้รับการสนับสนุนเป็นผู้ดูแลและบำรุงรักษาทรัพย์สิน

- กรณีการนำงบประมาณมาลงทุนร่วมกันเพื่อดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ให้ อปท. ที่เข้าร่วมโครงการประชุมร่วมกัน และมอบหมายให้ อปท. แห่งใดแห่งหนึ่งเป็นผู้ดูแลและบำรุงรักษาทรัพย์สิน

๔) ความเสียหายที่เกิดขึ้น

- จากการกระทำละเมิดของบุคคลภายนอก

ทรัพย์สินที่เสียหายเป็นของ อปท. โดยให้ อปท. นั้นรับผิดชอบ

ทรัพย์สินที่เสียหายเป็นทรัพย์สินรวมของโครงการ ให้ อปท. ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้จัดซื้อจัดจ้างหรือผู้ดูแลทรัพย์สินนั้นรับผิดชอบ

- ความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่โครงการ

ให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยความผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

๕) รายได้ที่เกิดขึ้นจากการจัดทำบริการสาธารณะ

ให้แบ่งรายได้ที่เกิดขึ้นหลังจากหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการแล้วให้แก่ อปท. ที่เข้าร่วมโครงการตามสัดส่วนที่ได้ตกลงกันได้

๓. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการดูแลผู้สูงอายุในรูปแบบความร่วมมือระหว่าง อปท.

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักงาน ก.ก.ธ.) ได้ดำเนินการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการดูแลผู้สูงอายุในรูปแบบความร่วมมือระหว่าง อปท. ในการจัดบริการสาธารณะ ในพื้นที่ อปท. กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๖ แห่ง ปรากฏผลสรุป ดังนี้

๓.๑ อปท. กลุ่มตัวอย่างที่ลงพื้นที่ติดตามผล

- ๑) องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- ๒) องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง
- ๓) เทศบาลเมืองท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ๔) เทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
- ๕) องค์การบริหารส่วนตำบลไทรนอก อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย
- ๖) องค์การบริหารส่วนตำบลชัยสมบูรณ อำเภอนิเวศบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

๓.๒ รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุของ อปท.

พบว่า อปท. ส่วนใหญ่ได้ดำเนินการดูแลผู้สูงอายุในรูปแบบความร่วมมือ โดยไม่มีการจัดทำเป็นบันทึกข้อตกลง แต่มีการจัดทำเป็นโครงการร่วมกับ อปท. ข้างเคียง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ชมรม อสม. วัดในชุมชน และสถาบันการศึกษา ซึ่งร่วมดำเนินการและให้คำปรึกษา ส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งด้านสุขภาพ ด้านอนามัย ด้านการพัฒนาจิตใจ หรือส่งเสริมการพัฒนาอาชีพของผู้สูงอายุ ซึ่งสามารถจำแนกเป็นต้นแบบการดูแลผู้สูงอายุของ อปท. ในรูปแบบความร่วมมือ ได้ดังนี้

รูปแบบที่ ๑ การดำเนินการในลักษณะสถานสงเคราะห์คนชรา

การดูแลผู้สูงอายุในลักษณะนี้ส่วนใหญ่เป็น อบจ. โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพของผู้สูงอายุ และศักยภาพของผู้ดูแลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีการสร้างเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ๑) การจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ ๒) การจัดให้มีผู้ดูแลผู้สูงอายุ ๓) การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ๔) การส่งเสริมการทำงานและการสร้างอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ

กรณี อบจ. ตรัง มีผู้สูงอายุในพื้นที่ อบจ. จำนวน ๘๘ คน มีงบประมาณในการดูแลผู้สูงอายุเฉลี่ยปีละ จำนวน ๓๑,๖๑๑,๕๓๓ บาท มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ จำนวน ๑๐ คน มีบุคลากรดูแลผู้สูงอายุ จำนวน ๒๖ คน ได้ดำเนินการดูแลผู้สูงอายุในลักษณะสถานสงเคราะห์คนชรา ร่วมกับ อบต. ไกล่เคียง โรงพยาบาล และวิทยาลัยพยาบาล โดยมีหลักสูตรและกิจกรรมการออกกำลังกายและสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ การบรรยายธรรมและพัฒนาจิตใจเพื่อให้เกิดปัญญา และกิจกรรมบริการด้านอาชีพบำบัด ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุมีเวทีแสดงความสามารถไม่มีความกังวลมีสุขภาพจิตและสุขภาพดีมีโอกาสสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุทำให้เครือข่ายด้านผู้สูงอายุ มีการร่วมมือกันป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

กรณี อบจ. นครราชสีมา มีผู้สูงอายุในพื้นที่ อบจ. จำนวน ๔๐ คน มีงบประมาณในการดูแลผู้สูงอายุเฉลี่ยปีละ จำนวน ๘,๗๓๔,๖๖๗ บาท มีบุคลากรดูแลผู้สูงอายุ จำนวน ๒๖ คน ได้ดำเนินการดูแลผู้สูงอายุในลักษณะสถานสงเคราะห์คนชรา ร่วมกับวิทยาลัยพยาบาล และมหาวิทยาลัย โดยมีหลักสูตรการให้ความรู้เกี่ยวกับการฟื้นฟูทางกายและจิตใจ เพื่อลดภาวะซึมเศร้า กิจกรรมการทำศศึกษาเพื่อผู้สูงอายุ มีสุขภาพจิตที่ดี ชีวิตเป็นสุข และการสอนงานประดิษฐ์ต่างๆ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลโดยไม่เสียค่าบริการใดๆ มีเจ้าหน้าที่พยาบาลในสถานสงเคราะห์ดูแลเป็นอย่างดี ผู้สูงอายุมีรายได้เลี้ยงชีพจากการทำกิจกรรมที่ อบจ. ได้ส่งเสริมจัดหาให้ เช่น การทำดอกไม้ประดิษฐ์ ทำการบูรหอม เป็นต้น

ขั้นตอนการดำเนินงาน (สถานสงเคราะห์คนชรา)

๑. เปิดรับผู้สูงอายุโดยพิจารณาจากคุณสมบัติที่กำหนดไว้ของแต่ละพื้นที่

๒. การรับผู้สูงอายุ แบ่งออกเป็น

- ในเขตภูมิสำเนา
- นอกเขตภูมิสำเนา

๓. วิธีการรับสมัคร ผู้สูงอายุที่อยู่ในเกณฑ์สามารถยื่นความประสงค์ ได้ที่

- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด
- อปท.

๔. บริการที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุ ได้แก่ บริการทางการแพทย์ นันทนาการ กายภาพบำบัด ศาสนา อาชีวบำบัด ฌาปนกิจศพ และสังคมสงเคราะห์

๕. การจัดทำหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ การฟื้นฟูทางกายภาพ การทัศนศึกษาดูงาน การออกกำลังกาย แนวคิดตามหลักพระพุทธศาสนา การสร้างอาชีพ สร้างรายได้ การบำบัดทางกาย และจิตใจ กิจกรรมศูนย์บริการทางสังคมแก่ผู้สูงอายุ การให้ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่พลเมือง ประชาธิปไตย กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง วิธีชีวิตชุมชน และกิจกรรมภาษาอังกฤษกับการสื่อสารเบื้องต้น

รูปแบบที่ ๒ การดำเนินการในลักษณะโรงเรียนผู้สูงอายุ

การดูแลผู้สูงอายุในลักษณะโรงเรียนผู้สูงอายุและการจัดกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เป็น อปท. ที่มีศักยภาพ หรือ อปท. ขนาดเล็กในชุมชน โดยความร่วมมือของ อปท. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ชมรมผู้สูงอายุ สถานศึกษา วัด และผู้นำชุมชน โดยมีการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนผู้สูงอายุ

กรณี ทต. อุโมงค์ มีผู้สูงอายุในพื้นที่ จำนวน ๒,๘๒๖ คน มีงบประมาณในการดูแลผู้สูงอายุ เฉลี่ยปีละ จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ จำนวน ๒๘๐ คน มีบุคลากรดูแลผู้สูงอายุ จำนวน ๕ คน ได้ดำเนินการดูแลผู้สูงอายุในลักษณะโรงเรียนผู้สูงอายุ (โรงเรียนดอกขอมพอดตำบลอุโมงค์) โดยมีหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุครอบคลุมทุกด้าน เช่น การดูแลรักษาสุขภาพเบื้องต้น การส่งเสริมพุทธศาสนา คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสาร การส่งเสริมอาชีพ การเมืองท้องถิ่นและการเมืองสีขาว เศรษฐกิจพอเพียง และภาษาอังกฤษกับการสื่อสาร เป็นต้น ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนวัยเดียวกันและคนต่างวัยและได้รับการยอมรับในฐานะสมาชิกของกลุ่ม มีโอกาสถ่ายทอดภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้แก่คนทั่วไปได้ และได้รับความรู้มีความชำนาญและเกิดทักษะตามหลักสูตรที่ได้เรียนรู้ สามารถนำไปถ่ายทอดให้แก่บุคคลในครอบครัวได้

กรณี อบต. ไกรนอก มีผู้สูงอายุในพื้นที่ จำนวน ๗๖๗ คน มีงบประมาณในการดูแลผู้สูงอายุ เฉลี่ยปีละ จำนวน ๘๙๕,๐๐๐ บาท มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ จำนวน ๑๒๕ คน มีบุคลากรดูแลผู้สูงอายุ จำนวน ๔ คน ได้ดำเนินการดูแลผู้สูงอายุในลักษณะโรงเรียนผู้สูงอายุ ร่วมกับ รพ.สต.ไกรนอก โรงพยาบาลกงไกรลาศ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) และสถานศึกษาในพื้นที่ โดยมีหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ เช่น แนวคิดตามหลักพระพุทธศาสนา การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ กายและจิตใจ วิธีชีวิตและวัฒนธรรม สมุนไพรวิเศษคุณค่า และหน้าที่พลเมือง ความเป็นพลเมืองในการสร้างจิตอาสา ซึ่งทำให้ กลุ่มผู้สูงอายุระหว่าง ๕๐-๕๙ ปี รู้จักการดูแลสุขภาพ เพื่อป้องกันโรคที่จะเกิดขึ้นและมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น นอกจากนี้ มีกลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ และ อสม. มีการฝึกอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อดูแลผู้สูงอายุถึงบ้าน

กรณี อบต. ชับสมบูรณ์ มีผู้สูงอายุในพื้นที่ จำนวน ๗๐๓ คน มีงบประมาณในการดูแลผู้สูงอายุ เฉลี่ยปีละ จำนวน ๓๑๗,๐๐๐ บาท มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ จำนวน ๘๕ คน มีบุคลากรดูแลผู้สูงอายุ จำนวน ๘ คน ได้ดำเนินการดูแลผู้สูงอายุในลักษณะโรงเรียนผู้สูงอายุ ร่วมกับโรงเรียนในพื้นที่ อบต. จำนวน ๘ แห่ง อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ และ อสม. โดยมีหลักสูตรเกี่ยวกับหน้าที่ของพลเมืองตามหลักประชาธิปไตย ศาสนา และวัฒนธรรม กิจกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง และกิจกรรมวิถีชีวิต และวัฒนธรรมพื้นบ้าน งานจักรสาน การทำบายศรี การประดิษฐ์กระทง ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพแข็งแรง ลดความเสี่ยงจากการเจ็บป่วย ช่วยให้คลายเหงาจากการพบปะกลุ่มเพื่อนและตระหนักในคุณค่าของตนเอง ด้านสังคมทำให้ได้รับการยอมรับในสังคม และได้มีโอกาสถ่ายทอดภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้แก่คนในชุมชน

ขั้นตอนกระบวนการดำเนินงาน (โรงเรียนผู้สูงอายุ)

- ๑) ประชุมประชาคมผู้สูงอายุ ชี้แจงวัตถุประสงค์ ผลประโยชน์ที่ได้รับ
- ๒) เปิดรับสมัครผู้สูงอายุเข้าเรียน
- ๓) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน
- ๔) ประชุมคณะทำงาน ชมรมผู้สูงอายุ อพส. อสม. ผอ.สถานศึกษา สมาชิก อปท. และเจ้าอาวาสวัด เพื่อจัดทำหลักสูตร
- ๕) ติดต่อประสานงานวิทยากรผู้สอนแต่ละหลักสูตร
- ๖) จัดเตรียมสถานที่เรียน และเปิดเรียน
- ๗) ติดตามประเมินผลเพื่อปรับปรุงต่อไป

รูปแบบที่ ๓ การดำเนินการในลักษณะการจัดกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุใน อปท. หรือในชุมชน การดูแลผู้สูงอายุในลักษณะการจัดกิจกรรมใน อปท. มีการออกเยี่ยมผู้สูงอายุในชุมชน หรือจัดสถานที่ให้บริการด้านสุขภาพ และทำกิจกรรมการออกกำลังกาย หรือส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น

กรณี ทม. ท่าข้าม มีผู้สูงอายุในพื้นที่ จำนวน ๒,๘๘๖ คน มีงบประมาณในการดูแลผู้สูงอายุ เฉลี่ยปีละ จำนวน ๘๘๕,๐๐๐ บาท มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ จำนวน ๑๔๐ คน มีบุคลากรดูแลผู้สูงอายุ จำนวน ๕ คน ได้มีการดูแลผู้สูงอายุในลักษณะการจัดกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ ร่วมกับโรงพยาบาลพูนพิณ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี สำนักงานสาธารณสุขอำเภอพูนพิณ ชมรม อสม. ทม. ท่าข้าม และชมรมผู้สูงอายุ โดยมีการจัดกิจกรรมการฝึกอาชีพ เช่น การทำจักสาน การทำขนมไทย กิจกรรมการออกกำลังกาย เพื่อสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุ กิจกรรมทางศาสนา เช่น การทำบุญตักบาตร การนั่งสมาธิ การฟังเทศน์ จากวัดในชุมชน กิจกรรมให้ความรู้ด้านสุขภาพ และกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้สูงอายุ ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้รับการดูแลครอบคลุมทุกครัวเรือน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์อย่างสร้างสรรค์ มีศูนย์กลางให้ผู้สูงอายุมีการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการทำงานในลักษณะเครือข่าย ช่วยแบ่งเบาภาระ และเกิดการประสานงานที่ดี มีระบบการทำงานที่ชัดเจน ลดความซ้ำซ้อน

ขั้นตอนกระบวนการดำเนินงาน (การจัดกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุใน อปท. หรือในชุมชน)

- ๑) แต่งตั้งคณะทำงานในการดำเนินการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยเรื้อรัง ในเขตเทศบาล จำนวน ๑๗ ชุมชน
- ๒) จัดทำแผนการดำเนินงาน
- ๓) ขับเคลื่อนการดำเนินการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุผู้พิการ ผู้ป่วยเรื้อรังในชุมชน เขตเทศบาล จำนวน ๑๗ ชุมชน
- ๔) ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๓.๓ ลักษณะรูปแบบความร่วมมือที่ อปท. ดำเนินการ

จากการติดตามผลพบว่า อปท. ส่วนใหญ่ได้ดำเนินการดูแลผู้สูงอายุในรูปแบบความร่วมมือ โดยไม่มีการจัดทำเป็นบันทึกข้อตกลง แต่มีการจัดทำเป็นโครงการร่วมกับ อปท. ข้างเคียงบางแห่ง และส่วนใหญ่ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ชมรม อสม. วัดในชุมชน และสถาบันการศึกษา ซึ่งการดำเนินงานในภาพรวมของ อปท. ทั้ง ๖ แห่ง มีรายละเอียด ดังนี้

๑) การจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน

ลักษณะความร่วมมือ จะมี อปท. เจ้าภาพซึ่งสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร และสถานที่ สำหรับ อปท. อื่นร่วมสนับสนุนงบประมาณ กำหนดแผนการดำเนินงานและมีการกำหนดมาตรฐาน กฏระเบียบ ร่วมกัน

๒) การจัดทำโครงการร่วมกัน

ลักษณะความร่วมมือ จะมี อปท. เจ้าภาพเป็นผู้รับผิดชอบโครงการหลัก และ อปท. เจ้าภาพ จะสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร และจัดทำแผนการดำเนินงานร่วมกัน

๓.๔ การบริหารจัดการเกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดชอบร่วมกัน

(๑) กรณีเกิดรายได้ ส่วนใหญ่ไม่มีรายได้เกิดขึ้น เนื่องจากเป็นกิจกรรมการบริการดูแลผู้สูงอายุ และบางแห่งมีรายได้จากการสร้างอาชีพของผู้สูงอายุ รายได้จะตกเป็นของผู้สูงอายุ หรือบางแห่งรายได้ที่เกิดขึ้นจะเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการโครงการ

(๒) การดูแลบำรุงรักษาทรัพย์สิน เครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์

- ทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน จะมีข้อตกลงร่วมกันในการดูแลทรัพย์สิน โดย อปท. เจ้าภาพ รับผิดชอบบำรุงรักษาทรัพย์สิน และมีหลักฐานการยืมและคืนเครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่างๆ

- ทำโครงการร่วมกัน อปท. เจ้าภาพจะรับผิดชอบดูแล บำรุงรักษา ซ่อมแซมเองทั้งหมด

(๓) กรณีเกิดความเสียหาย

- ทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน มีข้อตกลงร่วมกันในการกำหนดรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้น โดย อปท. เจ้าภาพหลักรับผิดชอบ หรือ อปท. เจ้าภาพรับผิดชอบในกรณีใช้ร่วมกัน แต่กรณี อปท. อื่นยืมไปใช้ อปท. นั้นต้องรับผิดชอบเองทั้งหมด

- ทำโครงการร่วมกัน อปท. เจ้าภาพจะรับผิดชอบเองทั้งหมด

๓.๕ ผลลัพธ์ที่ได้เปรียบเทียบกับก่อนและหลังดำเนินการโครงการในรูปแบบความร่วมมือ พบว่า

(๑) ก่อนดำเนินการ ในพื้นที่ อปท. ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านสุขภาพด้านร่างกายและจิตใจ เนื่องจากขาดผู้ดูแลอย่างใกล้ชิด บางคนไม่มีที่อยู่อาศัย ขาดการรวมกลุ่ม ขาดการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

(๒) หลังการดำเนินการ พบว่า ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง ทำให้มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตดีขึ้น มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมการออกกำลังกาย ส่งเสริมอาชีพ มีการบรรยายธรรมพัฒนาจิตใจ อปท. มีการบูรณาการร่วมกับ อปท. ด้วยกัน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้มีการบริหารงานอย่างเป็นระบบ

๓.๖ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ พบว่า อปท. ส่วนใหญ่ สามารถดูแลผู้สูงอายุได้ดี เนื่องจากความเข้มแข็งของ อปท. และมีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความต่อเนื่อง การสร้างองค์ความรู้ และมีกระบวนการเรียนรู้ ความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ในการดำเนินงาน การบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการมีส่วนร่วมให้การสนับสนุนของชุมชน วัด และสถานศึกษาในพื้นที่

๓.๗ แผนการดำเนินงานในอนาคต พบว่า อปท. ส่วนใหญ่ จะมีการพัฒนาการเชื่อมโยงข้อมูลอย่างเป็นระบบให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ และจัดตั้งศูนย์สุขภาพผู้สูงอายุที่มีมาตรฐานเพื่อเป็นศูนย์กลางในการดูแลสุขภาพ และทำกิจกรรมต่างๆ

๓.๘ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของ อปท. พบว่า อปท. ส่วนใหญ่ มีปัญหาในการดำเนินงาน คือ ขาดงบประมาณในการดำเนินงานและมีปัญหาเกี่ยวกับระเบียบต่างๆ ในการเบิกจ่ายเงิน บุคลากรและ อสม. ในการดูแลผู้สูงอายุไม่เพียงพอ ขาดอาคารสถานที่ในการจัดกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ โดย อปท. ส่วนใหญ่ มีข้อเสนอแนะว่า ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอเพื่อให้การดูแลผู้สูงอายุได้ทั่วถึง และใช้ในการจัดหาอาคารสถานที่ จัดอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสถานสงเคราะห์ฯ และแก้ไขปรับปรุงระเบียบให้ อปท. สามารถดำเนินการตามภารกิจได้

๔. ข้อเสนอแนะของสำนักงาน ก.ก.ถ. และคณะกรรมการด้านการติดตามและประเมินผล

๑) อบจ. ควรทำหน้าที่ในการบูรณาการและประสานแผนการขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุและการเตรียมความพร้อมผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่เขตจังหวัดที่เชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐบาลและแผนยุทธศาสตร์ผู้สูงอายุแห่งชาติ โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมในระดับชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒) อบจ. ที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจสถานสงเคราะห์คนชราต้องจัดระบบการสงเคราะห์ดูแลผู้สูงอายุที่มีความจำเป็นต้องเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ร่วมกับ อปท. อื่นในเขตจังหวัด หรือกลุ่มจังหวัดเพื่อการดูแลผู้สูงอายุในกลุ่มนี้ด้วย

๓) เทศบาลและ อบต. ต้องสนับสนุนส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนเป็นฐานในการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุดำเนินชีวิตในชุมชนด้วยตนเอง โดยให้ชุมชนมีความตระหนักและเข้ามาดูแลผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ให้ความสำคัญกับอาสาสมัครในชุมชนเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน และคนในครอบครัว โดยบูรณาการการทำงานร่วมกันกับประชาชน อสม. รพ.สต. โรงพยาบาลในเขตพื้นที่ มูลนิธิ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา วัด รวมทั้งการฝึกอบรมให้ความรู้แก่อาสาสมัคร คนในครอบครัว และการให้เยาวชนในหมู่บ้าน/ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นจิตอาสาดูแลผู้สูงอายุ

๔) อปท. ควรให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม โดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่น และสภาพของชุมชนทั้งในเมืองและชนบทที่มีความแตกต่างกัน รวมทั้งการที่จะต้องให้ผู้สูงอายุได้เข้าถึงโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นได้อย่างสะดวกและทั่วถึง

๕) อปท. ต้องจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ โดยให้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุสู่สังคม เด็กและเยาวชน เพื่อเป็นการเชิดชูและให้กำลังใจ ตลอดจนการเตรียมความพร้อมให้กับประชาชนในการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ เพื่อเตรียมรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่กำลังจะมาถึงเพื่อให้ชุมชนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ

๖) เทศบาล และ อบต. ควรส่งเสริมการจัดให้มีระบบสวัสดิการชุมชน หรือลักษณะกองทุนการออมในชุมชน เพื่อสวัสดิการของผู้สูงอายุสำหรับใช้ในการดูแลผู้สูงอายุเมื่ออายุถึงเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งจะช่วยลดงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้สูงอายุของ อปท. ได้อีกทางหนึ่ง และเป็นการเสริมสร้างวินัยการออมให้เกิดขึ้นในสังคมไทย เพื่อเป็นหลักประกันในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ผู้สูงอายุและมีสวัสดิการที่มั่นคงยิ่งขึ้น

๗) สำนักงาน ก.ก.ถ. และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรจัดโครงการอบรมเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ อปท. ในการดำเนินงานการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป
